

Helsingin kaupungin

ympäristökeskuksen julkaisuja

3/94

Helsingin kaupungin
ympäristönsuojelun
tavoite- ja toimenpideohjelma
vuosille 1994 - 98

Kannen valokuva: Henri Oksanen
Piirokset: Helsingin kuvataidelukio
Tämä julkaisu on painettu sataprosenttiselle uusiopaperille.

Helsingin kaupungin
ympäristönsuojelun
tavoite- ja toimenpideohjelma
vuosille 1994 - 98

HELSINGIN KAUPUNGIN

YMPÄRISTÖNSUOJELUN TAVOITE- JA TOIMENPIDEOHJELMA VUOSILLE 1994-98

	SIVU
I JOHDANTO	4
II LÄHTÖKOHTATIEDOT	7
III HELSINGIN YMPÄRISTÖN TILA	10
1. MAANKÄYTTÖ	10
2. ASUNNOT	11
3. ILMA	12
4. MELU	15
5. JÄTTEET	15
6. MAAPERÄ	17
7. VEDET	18
8. LUONTO JA VIRKISTYS	20
9. YMPÄRISTÖKASVATUS	22
IV TAVOITTEET	26
A. KANSAINVÄLISET TAVOITTEET	26
B. PAIKALLISET TAVOITTEET	28
1. MAANKÄYTTÖ	28
2. ASUNTOJEN TERVEELLISYYS	28
3. ILMANSUOJELU	29
4. MELUNTORJUNTA	29
5. LIIKENNE	30
6. JÄTEHUOLTO	31
7. MAAPERÄNSUOJELU	31
8. VESIENSUOJELU	32
9. LUONTO JA VIRKISTYS	33
10. HANKINNAT	33

11. YMPÄRISTÖKASVATUS	34
-----------------------	----

V TOIMENPIDE-ESITYKSET 35

1. MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	35
2. LIIKENNE	37
3. TEOLLISUUS	40
4. ENERGIAHUOLTO	41
5. JÄTEHUOLTO	42
6. MAAPERÄ	44
7. ASUNTOJEN TERVEELLISYYS	45
8. VESIENSUOJELU	48
9. LUONTO JA VIRKISTYS	50
10. YMPÄRISTÖKASVATUS	53
11. HANKINNAT	55
12. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	56
13. MUUT TOIMENPITEET	57

VI LIITTEET

1. Kaupunginvaltuuston pöytäkirjanote 18.5.1994
2. Ympäristönsuojeluun liittyviä kaupungin ohjelmia

YMPÄRISTÖNSUOJELUN TAVOITE- JA TOIMENPIDEOHJELMA 1994-98

I JOHDANTO

Taustaa

Kaupungin vuosille 1994-98 laadittava ympäristönsuojelun tavoite - ja toimenpideohjelma on toinen koko kaupunkia koskeva ympäristönsuojeluohjelma. Ensimmäinen ohjelma laadittiin kaupunginkanslian ympäristönsuojelutoimiston koordinoimana vuosille 1990-94.

Valtuusto käsitteli ohjelmaa 14.11.1990 ja hyväksyi ensimmäisen ohjelman tavoiteosan sekä kaupunginhallitus omalta osaltaan toimenpideoosan lähetettäväksi hallintokunnille otettavaksi huomioon talous- ja kuntasuunnittelussa. Valtuustokäsittelyn yhteydessä päätettiin, että seuraava ympäristönsuojeluohjelma tulee käsitellä valtuustossa kokonaisuudessaan. Kaupungin hallintokunnat ovat arvioineet ohjelman toteutumista. Arviot on esitetty kahdessa seurantaraportissa. Ohjelman toteutumista esiteltiin valtuustoseminaarissa 16.5.1992.

Ohjelman laatimisprosessi

Helsingin toinen ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelma vuosille 1994-98 on tarkoitus viedä kaupunginvaltuuston käsittelyyn yhtäaikaisesti kuntasuunnitelmakäsittelyn kanssa. Tässä ohjelmassa esitettyjen hankkeiden, joiden toteutuminen edellyttää investointeja tai käyttömenolisäystä, tulee sisältyä valtuustokäsittelyssä kuntasuunnitelmaan. Tavoitteena on täten koordinoida seuraavan viisivuotiskauden tärkeimmät ympäristönsuojelun investoinnit ja taata niiden vaatimat resurssit virastojen ja laitosten omissa suunnitelmissa.

Ympäristönsuojeluohjelman laatiminen vuonna 1993 taloudellisen laman ja työttömyyden Helsingissä on todellinen haaste. Ympäristönsuojelunäkökohtien huomioiminen suunnittelun riittävän varhaisessa vaiheessa säästää kuitenkin myös taloudellisia resursseja ja helpottaa päätöksentekoa verrattuna siihen, että jälkikäteen jouduttaisiin korjaamaan syntyneitä ympäristöhaittoja.

Ympäristönsuojeluohjelma ei ole täydellinen tietopaketti Helsingin kaupungin panostukses-

ta ympäristönsuojeluun. Ohjelman lisäksi monet virastot ja laitokset toteuttavat ympäristönsuojelua omassa toiminnassaan. Ohjelma on hallintokuntien välinen yhteistyöasiakirja, jolla ohjataan voimavaroja kaudella 1994-1998 kiireellisimpiin yhteistyötä vaativiin toimenpiteisiin.

Terveellisen, viihtyisän ja virikkeitä antavan elinympäristön tarjoaminen asukkaille edellyttää ympäristönäkökohtien painottamista niin kaupungin omassa kuin muussakin kaupungin alueella tai sen ympäristössä tapahtuvassa suunnittelussa ja toiminnassa. Ympäristönsuojelussa Helsinki korostaa ennalta ehkäisevää työtä, jolloin ympäristöongelmien muodostumista pyritään välttämään mm. kaavoituksen ja muun suunnittelun keinoin.

Ympäristönsuojeluohjelman kokoaminen kaupungin virastojen ja laitosten yhteistyönä ja laaja hallinnollinen käsittely lautakuntien lausunnoista kaupunginvaltuustoon asti on jo sinänsä kaikkia mukana olevia kouluttava prosessi ja auttaa ympäristönäkökohtien painottamista valmistelussa ja päätöksenteossa. Ohjelman laatimisessa ovat mukana myös Helsingin asukkaat. Ohjelmaluonnoksesta pyydetään myös asukasjärjestöjen lausunnot. Asukkaiden kannanottoja pyritään saamaan myös tiedottamalla ohjelman laatimisesta lehdistössä ja jakamalla ohjelmaluonnosta.

EY direktiivien edellyttämä tulossa oleva laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVA) perustuu laajaan ympäristökäsitteeseen, johon sisältyvät vaikutukset ihmisen terveyteen, viihtyvyyteen ja elinoloihin sekä kulttuuriperintöön, yhdyskuntarakenteeseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen.

YVA laki tuo mukanaan prosessin, jossa ympäristöön vaikuttavat suuret hankkeet arvioidaan yhdessä asukkaiden ja hankkeen esittäjien kanssa sekä verrataan julkisesti vaihtoehtojen ympäristövaikutukset, mukaan lukien ns. nollavaihtoehdon vaikutukset kokonaisvaltaisesti ennen päätöstä hankkeen toteuttamisesta. Tämä ympäristönsuojeluohjelman tavoitteet ja toimenpiteet rajataan koskemaan niitä ympäristönsuojelun osa-alueita, joihin kaupunki voi välittömästi ohjelmakaudella vaikuttaa. Monet toimenpiteet ovat sellaisia, että niiden toteuttaminen edistää välillisesti myös muiden ympäristönsuojelutavoitteiden toteutumista.

Tästä ympäristönsuojeluohjelmasta on jätetty pois varsinainen rakennettu ympäristö, jonka ylläpito, suojeleminen ja hoito on kestävä kehityksen mukaista ja siten osa kaupunkiympäristön suojeleminen. Lähiöiden kunnostaminen on laaja kokonaisuus, johon kuuluvat rakennusten

lisäksi pihat, erilaiset rakenteet, puistot, reitit ja lähivirkistysalueet. Vaikka eri virastot hoitavat jo nyt rakennetun ympäristön ylläpitoon, suojeluun ja hoitoon liittyviä erillistehtäviä, tarvittaisiin työhön mahdollisesti ympäristönsuojeluohjelman kaltaista koordinoitua. Muinaismuistoalueiden ja -kohteiden hoitaminen puolestaan kuuluu valtiolle.

Ympäristönsuojelutoimenpiteet liittyvät monen eri viraston toimintoihin. Tämän yhteistyöasiakirjan tarkoituksena on tuoda ympäristönsuojelun näkökulma sekä perinteisiin tehtäviin että käytännön toteutusratkaisuihin. **Liitteessä 2** on esitetty muita koko kaupunkia koskevia ohjelmia, jotka liittyvät ympäristöyhteistyöhön. Vain poikkeustapauksessa näiden ohjelmien toimenpiteitä otetaan esiin myös tässä ohjelmassa.

II LÄHTÖKOHTATIEDOT

1. Helsingin luonto ja sijainti

Helsinki sijaitsee $60^{\circ} 10'$ pohjoista leveyttä kuten esim. Etelä-Grönlanti ja $24^{\circ} 57'$ itäistä pituutta kuten esim. Kreikka. Vuoden keskilämpötila oli v. 1991 $+6.2^{\circ}\text{C}$. Vallitsevat tuulensuunnat ovat lounas ja länsi, jotka muodostavat yhteensä 37 % tuulensuunnista vuosittain. Etäisyys lähimpiin suurkaupunkeihin, Pietariin on 300 km, Tukholmaan 400 km ja Euroopan teollisuusalueelle yli 1000 km. Rikkidioksidi ja typenoksidit aiheuttavat kriittisen kuormituksen ylityksen Helsingissä ja koko rannikkoalueella.

Kaupungin kokonaispinta-ala on n. 590 km^2 , josta 405 km^2 on vesialuetta (tarkistettu 1991) ja 185 km^2 maa-alueita. Helsingin merialue, Suomenlahti, on vähäsuolainen Itämeren ekosysteemin herkästi häiriintyvä osa, jota Helsingin lisäksi kuormittavat mm. Kymijoen valuma-alueen puunjalostusteollisuus sekä Venäjän ja Baltian maiden asutus ja teollisuus.

Helsingin rantaviiva on rikkonainen. Kaupunki alkoi rakentua kapealla mereentyöntyvällä niemellä, josta sitä on laajennettu sisämaahan päin sekä myös mereen täyttämällä luonnon rantoja ja merenlahtia. Kaupungin topografia on aika vaihteleva. Korkeuserot ovat yleensä 10-20 metriä ja ranta-alueet loivia meren lahtia. Helsingin alue vapautui mannerjään alta noin 12 000 v. sitten, maa kohoaa vieläkin noin 2.5 mm vuosivauhdilla.

Rantaviivaa kaupungin mantereella on yhteensä noin 97 km ja saarien rantaa 125 km sekä saaria 315 kpl, joista lähes kaikkien saarien luonto on inventoitu.

Luonnonmaantieteellisesti Helsinki kuuluu keskieuropalaisten lehtometsien ja pohjoisten havumetsien vaiheuttumisvyöhykkeeseen. Kaupungin maantieteellisessä keskipisteessä on Viikin-Vanhankaupunginlahden kansainvälisesti arvokas lintuvesi. Lisäksi Helsingissä sijaitsee valtakunnalliseen harjajensuojeluohjelmaan kuuluva Kallahdenharju ja valtakunnallisesti merkittävät Mustavuoren, Ramsinniemen ja Ruutikosken lehdot. Kaupungin luonnon lajirunsausta lisää myös pitkäaikainen kulttuurivaikutus. Helsingissä tavataan ainakin 8 valtakunnallisesti uhanalaista kasvilajia ja nisäkäslajisto on monipuolisempi kuin yleisesti luullaan, vaikka arimmat lajit puuttuvat.

2. Väestö, asuminen ja työpaikat

Helsingin asukasluku oli 1.1.1992 497 000 asukasta, mikä on noin 10 % koko Suomen väestöstä. Asukastiheys oli vuonna 1992 koko maassa maapinta-alaa kohti 16.6 asukasta/km² ja Helsingissä 2 698. Helsingin tiheimmin asutussa kaupunginosassa Alppiharjussa asukastiheys oli 13 417 asukasta/km². Asuinhuoneistoja oli vuonna 1989 254 000 kpl. Asuntokuntien keskikoko oli v. 1960 yli 3 henkilöä, 1980 2.1 henkilöä, 1990 alle 2 henkilöä. Noin 73 % asuntokunnista muodostaa yksi tai kaksi henkilöä.

Asumisväljyys on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Se oli vuonna 1960 17 m²/henkilö ja vuonna 1988 30.1 m²/henkilö ja nykyisin 38 k-m²/asukas. Vuonna 1991 valmistui 4908 uutta asuntoa.

Työpaikkojen lukumäärä 1988 oli 370 000 ja työpaikkaomavaraisuus yli 150 %. Suurin osa työpaikoista yli 30 % on palveluammateissa, 20 % kaupan, 19 % rahoituksen ja vain 12 % teollisuuden piirissä. Helsingin teollisuus on kuitenkin muita kaupunkeja monipuolisempi ja ympäristövalvonnan kannalta vaativampi. Elintarviketeollisuus, graafinen-, metalli- ja kemianteollisuus sekä tekstiiliteollisuus aiheuttavat kaikki eri tyyppistä ympäristökuormitusta.

Työpaikkojen ja asuntojen etäisyydet sekä kaupunkirakenteen keskittyminen niemelle aikaansaa mm. liikenneongelmia. Henkilöautoja Helsingissä oli vuonna 1991 171 000 kpl eli noin 347 autoa/1000 asukasta. Joukkoliikenteen korkeasta tasosta huolimatta henkilöautomäärä on suuri ja aiheuttaa ympäristöongelmia: päästöjä, melua ja ruuhkia. Noin 15 % maapinta-alasta luokitellaan liikennealueiksi. Sataman tuonti oli v. 1989 4,9 ja vienti 2,3 milj. tonnia.

3. Yhdyskuntatoiminnot ja kaupungin hankinnat

Yhdyskuntatoiminnoista energiantuotanto, jätevesien käsittely ja jätehuolto ovat maamme suurimpia, mikä näkyy myös näiden toimintojen aiheuttamassa ympäristökuormituksessa. Helsinki kuluttaa vuodessa energiaa n. 15 TWh, tuottaa yhdyskuntajätettä n. 300 000 tonnia ja jätevettä 74 milj. m³. Energian kulutus on n. 5 %, yhdyskuntajätteen määrä n. 10 % ja jätevesien 12 % koko Suomen yhteenlasketusta määrästä.

Helsingin kaupungin n. 4 miljardin markan arvoisten hankintojen ympäristövaikutus on myös merkittävä. Raskaimmin ympäristöä kuormittavat fossiilisten raaka-aineiden käyttö energiantuotantoon ja liikenteeseen sekä niiden välillinen käyttö rakennustoimintaan hankittavissa tuotteissa. Suurena hankkijana kaupungilla on mahdollisuus vaikuttaa tuotteiden valmistajien ja maahantuojien tarjontaan ja ohjata oman esimerkin avulla kuluttajien ja muiden hankinta-asiakkaiden hankintatottumuksia.

III HELSINGIN YMPÄRISTÖN TILA

YLEISTÄ

Katsaus Helsingin ympäristön tilaan valmistuu erillisenä julkaisuna syksyllä 1993. Seuraavassa on esitetty lyhyt arvio ohjelmatyön perustaksi. Arvio perustuu sektorikohtaisiin tietoihin vuosilta 1990-92 sekä Tietokeskuksen Helsingin ympäristötilastoon (julkaisu 1992:2).

1. MAANKÄYTTÖ

Koko Helsingin kaupunkia voidaan pitää taajamana, vaikka kaupungin sisällä on suhteellisen laajoja rakentamattomia alueita. Helsingin metsät, pellot ja niityt ovat osa perinteistä kaupunkirakennetta, sormimaisen rakenteen vihersormet. Virkistysalueet jäsentävät kaupungin rakennetuiksi ja rakentamattomiksi alueiksi ja liikenneväylien tavoin yhdistävät eri kaupunginosia ja seudun eri osia.

Helsingin kaupunkirakenne on määritelty kolmessa vahvistetussa seutukaavassa, jotka sisältävät Helsingin ja lähikuntien maa- ja metsätalousalueet, virkistysalueet ja luonnonsuojelualueet sekä jätehuollon alueet. Taajamaseutukaava, joka joiltakin osin muuttaa aikaisempia seutukaavoja, on parhaillaan ympäristöministeriössä vahvistettavana.

Yleiskaava 1992, jonka Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi 9.12.1992, esittää Helsingin tulevan maankäytön pääpiirteet. Yleiskaavaratkaisu säilyttää Helsingin sormimaisen kaupunkirakenteen ja samalla suurimman osan nykyisistä virkistyskäytössä olevista alueista. Rakentamattomat rannat pysyvät virkistyskäytössä, ja uusia asuntoalueita rakennetaan sekä Vuosaaren ja Viikkiin että teollisuus- ja satamakäytöstä poistuville alueille. Satamat siirretään yleiskaavan mukaan Vuosaaren. Osa perinteisistä teollisuusalueista säilyy.

Yleiskaava 1992:n keskeisenä lähtökohtana oli uusien rakentamisalueiden osoittaminen asuntotuotannolle. Vaikka Helsingin ratkaisuihin haluttiin painottaa asumista, jäi yleiskaavaan runsaasti uutta toimitilarakentamista. Toteutuessaan toimitilarakentaminen lisää Helsingin työpaikkamäärää ja siten myös työmatkaliikennettä. Kaavassa on asuntora-

kentamismahdollisuuksia yli 8 miljoonaa kerrosneliometriä ja toimitilarakentamismahdollisuuksia yli 9 miljoonaa kerrosneliometriä. Yleiskaavan mukaan kaupungin asuntokanta voi kasvaa jopa yli kolmanneksen nykyisestä. Ratkaisu ei noudata pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien solmimaa aie-sopimusta, jonka mukaan uudesta rakentamisesta tulisi olla 2/3 asumista ja vain 1/3 työpaikkarakentamista. Seudulla on 1.6 miljoonaa kerrosneliometriä tyhjää toimitilaa. Kohtuuhintaisista ja -vuokraisista asunnoista on jatkuva pula erityisesti Helsingissä.

Helsingin maa-alueesta valtaosa on asemakaavoitettu. Osa seutukaavan ja yleiskaavan mukaisista virkistysalueista kuten Kivinokka ja Vuosaaren Ramsinniemen, Kallahdenniemen ja Uutelan rannat ovat toistaiseksi ilman asemakaavaa. Virkistysalueita ei asemakaavoiteta yhtä aikaa läheisten asuntoalueiden kanssa.

Rakennuslaki edellyttää, että alueiden käyttö suunnitellaan luonnonvarojen ja ympäristön kestävästä kehitystä tukevalla tavalla. Tulossa olevat muutokset vaativat kaavoitukselta myös maankäyttöratkaisujen ympäristövaikutusten arviointia ja arviointiselostuksen raportointia kaavaselostuksessa.

2. ASUNNOT

Ympäristönsuojeluohjelman asumista koskevaanosa alueeseen sisältyvät asuntojen, päiväkotien ja koulujen terveellisyyteen liittyvät kysymykset.

Asuntojen, päiväkotien ja koulujen terveellisyys riippuu oleellisesti niiden sisäilmastosta, johon kuuluvat erilaiset

- fyysiset tekijät (lämpötila, ilman suhteellinen kosteus, veto jne.)
- kemialliset tekijät (haihtuvat orgaaniset yhdisteet, formaldehydi, radon jne.)
- mikrobiologiset tekijät (homeet, bakteerit jne.).

Sisäilmaston laatuun vaikuttaa oleellisesti rakennuksen ilmanvaihto.

Sisäilmasto-ongelmat aiheuttuvat rakennuksen alla olevasta maaperästä, ulkoilmasta, rakennus- ja sisustusmateriaaleista sekä ihmisen omasta toiminnasta.

Myös asuntojen melu ja akustiset ominaisuudet luetaan nykyisin sisäilmastoon kuuluviksi.

Helsinki ei kuulu radonongelman kannalta Suomen pahimpiin alueisiin. Maan korkeimmat asuntojen radonpitoisuuden vuosikeskiarvot ovat ylittäneet $10\ 000\ \text{Bq/m}^3$ koko maan keskiarvon ollessa noin $100\ \text{Bq/m}^3$. Helsingissä tähän mennessä tehtyjen mittausten keskiarvo on $134\ \text{Bq/m}^3$. Korkein Helsingissä mitattu pitoisuus on $1\ 444\ \text{Bq/m}^3$. Helsingissä radonmittaukset on aloitettu v. 1984.

Ympäristökeskukseen tulee vuosittain runsaat 1 000 valitusta, jotka pääosin koskevat asunnoissa esiintyviä haittoja.

3. ILMA

Ilman laatu

Ilman laatuun Helsingissä vaikuttavat liikenne, energiantuotanto ja teollisuus. Kaupunki-ilman laadun kannalta ongelmallisin on leijuva pöly, jonka pitoisuudet ovat ylittäneet valtioneuvoston enimmäisohjearvot keskustassa ja pääväylien varsilla jo yli 10 vuoden ajan. Mikäli uudet enimmäisohjearvoehdotukset otetaan käyttöön, aiheuttaa tämä pölyn lisäksi myös typpidioksidin enimmäisohjearvojen ylittymisen kantakaupungissa ja pääväylien varsilla. Hään enimmäisohjearvot voivat ylittyä katukuiluissa toistuvasti.

Teollisuuden päästöt ovat vähentyneet, mutta paikalliset ilmanlaatuongelmat saattavat lisääntyä, kun vanhoja teollisuusalueita muutetaan asuntotuotantoon.

Rikkidioksidin pitoisuudet ovat 1970-luvun lopusta lähtien jatkuvasti pienentyneet energiantuotannon keskittymisen ja päästövähennysten ansiosta. Vuonna 1992 päästiin jo alle $10\ \mu\text{g/m}^3$ vuosikeskiarvoon Töölössä ja Vallilassa, kun vuonna 1980 pitoisuudet olivat yli $30\ \mu\text{g/m}^3$.

Vaikka rikkidioksidipitoisuudet ovat pienentyneet, aiheuttavat ne edelleen luontovaurioita

erityisesti Helsingin alueella. Helsingin omien päästöjen lisäksi aluetta kuormittavat myös kaukokulkeuman mukana tuleva rikki- ja typpilaskeuma, jotka aiheuttavat luonnon kriittisen kuormituksen ylittymisen. Ilman epäpuhtauksien aiheuttamat terveys- ja viihtyvyyshaitat ovat pääosin liikenteen aiheuttamia.

Maailmanlaajuisten ongelmien, kasvihuoneilmiön aiheuttaman ilmaston lämpenemisen ja mm. freonien aiheuttaman otsonikadon, ennustetaan edelleen pahenevan tulevaisuudessa.

Liikenne

Liikenteen pakokaasupäästöt ovat merkittävimmät kaupunki-ilman laatua heikentävät tekijät Helsingissä. Liikenteen päästöt ovat kasvaneet liikennemäärien kasvun myötä, mutta tulevaisuudessa katalysaattorien ansiosta muut paitsi hiilidioksidipäästöt tulevat laskemaan. Typpimonoksidin ja otsonin välisestä ilmakemiallisesta reaktiosta johtuen katalysaattorit eivät kuitenkaan vähennä ilman typpidioksidipitoisuuksia samassa suhteessa kuin typenoksidipäästöjä.

Liikenteen päästöistä typen oksidien päästöt eivät vähene tehdyn ennusteen mukaisesti kansainvälisen sopimuksen edellyttämää 30 % vuoden 1980 tasosta tavoitevuoteen 1998 mennessä, vaan vasta vuoteen 2003 mennessä.

Hiilidioksidipäästö määrä kasvaa liikenteen energiankulutuksen, t.s. liikennesuoritteen kasvun myötä.

Energiantuotanto

Fossiilisiin polttoaineisiin perustuva energiantuotanto on selvästi suurin päästölähde Helsingissä. Energiantuotannon rikki- ja pölypäästöjä on pystytty jatkuvasti vähentämään. Vuosina 1988 - 1992 päästöt vähenivät Salmisaaren rikinpoistolaitoksen, Hanasaari A:n sähkösuodattimien uusimisen ja Hanasaari B:n rikinpoistolaitoksen ansiosta. Vuonna 1991 aloitettiin myös ensimmäiset typpipäästöjen vähentämistoimenpiteet. Ongelmallisin tilanne on hiilidioksidipäästöjen suhteen, jotka ovat kasvaneet ja niiden ennustetaan kasvavan myös tulevaisuudessa. Lisääntyvän energiankulutuksen seurauksena Helsingin energiantuotannon hyötysuhde on jo niin korkea ja tuotantorakenne Vuosaari B:n maakaasuvoima-

lan rakentamisen jälkeen sellainen, että suurimmat hiilidioksidipäästöjen vähentämismahdollisuudet ovat pääasiassa energian loppukäytön tehostamisessa ja energiansäästöissä.

Vaihtoehtoisten energiantuotantotapojen (aurinko, tuuli) käyttöönottoa Helsingissä ei ole erityisesti harkittu lähinnä korkeiden kustannusten vuoksi.

Teollisuus ja satamat

Teollisuuden ja satamien päästöt aiheuttavat lähinnä paikallisia ilmanlaatuongelmia, koska päästökorkeus on suhteellisen matala ja päästöt ovat pistemäisiä. Teollisuuden päästöt ovat jatkuvasti pienentyneet teollisuuden rakennemuutoksen ja tiukentuneiden ympäristölupien ansiosta. Satamien rikkipäästöjä on pystytty vähentämään rajoittamalla laivojen polttoaineen rikkipitoisuutta. Satamaliikenteen ja siten myös sataman aiheuttamien rikki- ja typenoksidipäästöjen ennustetaan kuitenkin kasvavan lähitulevaisuudessa, ellei päästöjen vähentämistoimenpiteisiin ryhdytä.

Jätehuolto

Jätehuollon kasvihuonekaasupäästöt (CH_4 , CO_2) aiheutuvat pääasiassa biojätteen hajoamisesta kaatopaikalla. Päästöt kasvavat jätemäärän kasvaessa. Helsingissä syntyvien jätteiden aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat n. 4 % Helsingin kokonaispäästöistä.

Maankäyttö

Maankäytön suunnittelu on erittäin merkittävässä asemassa kaupungin energiankäyttöä ja kasvihuonekaasupäästöjä vähennettäessä. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja monipuolinen yhdyskuntarakenne vähentää päästöjä ja hajauttaminen lisää niitä.

Asuminen

Asumiseen kotitaloudet kuluttavat välillisesti tai välittömästi yli 40 % Suomessa käytetystä energiasta. Helsinkiläisten kotitalouksien sähkön ja lämmönkulutuksen aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ovat arviolta n. 50 % Helsingin energiantuotannon hiilidioksidipäästöistä.

Hankinnat

Helsingin kaupungin hankintojen arvo on n. 4 miljardia markkaa vuodessa, josta 400 milj. mk:n arvosta hankitaan hankintakeskuksen kautta. Erityisesti liikenteen kalusto- ja poltto-ainehankinnat vaikuttavat suoraan kaupunki-ilman laatuun. Hankintojen kautta tapahtuva välillinen ympäristökuormitus on sekin merkittävä, joskin sen arvioiminen on vaikeaa.

4. MELU

Helsingissä asuu tieliikenteen päiväajan yli 55 desibelin melualueella noin 250 000 asukasta, joista noin 70 000 asuu yli 65 desibelin melualueella. Lentoliikenteen melualueelle jää 29 200 asukasta, joista 26 800 Helsinki-Vantaan lentoaseman ja 2 400 Helsinki-Malmin lentoaseman painotetun koko vuorokauden yli 55 desibelin melualueella. Junaliikenteen päiväajan yli 55 desibelin melualueella asuu 6 400 helsinkiläistä. Kaikkiaan noin 285 000 helsinkiläistä asuu alueilla, joilla ylittyy valtioneuvoston melutasoille asettama enimmäisohjearvo.

Melutilanne ja meluntorjuntatoimenpiteet on esitetty kaupungin meluntorjuntaohjelmassa vuosille 1994-1998.

5. JÄTTEET

Jättemäärien kehittyminen

Jättemäärä kasvoi voimakkaasti koko 80-luvun. Enimmillään jätettä kertyi YTV-alueella vuonna 1989, noin 772 000 tonnia.- Saman vuonna myös kaatopaikalle vastaanotettiin ennätysmäärä jätettä, noin 622 000 tonnia. Tämän jälkeen kaatopaikalle vastaanotettu jättemäärä alkoi vähentyä voimakkaasti rakennustoiminnan hidastumisen ja rakennusjätteen käsittelylaitoksen käyttöönoton vuoksi. Laitoksen kesällä 1992 tapahtuneesta konkurssista huolimatta kaatopaikalle sijoitettu jättemäärä oli vuonna 1992 "vain" 427 000 tonnia. Myös yleisen yhdyskuntajätteen määrä laski merkittävästi.

Jätteiden hyötykäyttö

Paperijätteen kokonaistalteenotto aleni hieman edellisestä vuodesta Helsingissä. Syynä on todennäköisimmin paperin- ja pahvinkulutuksen pieneneminen. Tämän vuoksi talteenottoasteissa ei ole välttämättä tapahtunut alenemista. Kokonaisuudessaan paperia otettiin talteen vuonna 1992 66 442 tonnia. Edellisenä vuonna luku oli 68 800 tonnia.

Rakennusjätteiden hyötykäyttö laajeni väliaikaisesti rakennusjätteen käsittelylaitoksen myötä. Kaiken kaikkiaan rakennusjätettä kertyi vuonna 1991 noin 113 000 tonnia, hyötykäyttöasteen ollessa noin 32 %. Vuonna 1992 rakennusjätettä kertyi noin 83 000 tonnia, hyötykäyttöasteen jäädessä laitoksen konkurssin takia noin 20 %:iin.

Lasinkeräys on tehostunut. Vuonna 1990 saatiin talteen yhteensä 3450 tonnia lasia. YTV:n keräys tuotti tästä 1250 tonnia ja ALKO Oy:n aloittaman keräilyn tuotto oli 2200 tonnia. Vuonna 1992 saatiin talteen arviolta 4200 - 4600 tonnia lasia, josta YTV:n osuus oli 1590 tonnia. Lisäystä vuoteen 1990 on n. 25 %:a.

Kiinnostus jätteiden kompostointiin on lisääntynyt kaiken aikaan. YTV:lle jätettiin vuonna 1992 371 uutta kompostointi-ilmoitusta. Ilmoitusten määrät ovat vuosi vuodelta nousseet. Biojätteen hyödyntäminen pääsee vauhtiin, kun biojätteen erilliskeräily alkoi Pohjois-Helsingissä keväällä 1993.

Ongelmajätehuolto

Ongelmajäteauto kiertää keräämässä kotitalouksien ongelmajätteitä keväisin ja syksyisin. Jäteöljyä ja akkuja otetaan lisäksi vastaan eräillä huoltoasemilla ja lääkkeitä apteekeissa. Yritysten ongelmajätteitä otetaan vastaan Kivikon ongelmajäteasemalla.

Vuodesta 1987 alkaen Helsingistä Ekokem Oy:lle vietyjen ongelmajätteiden määrä on pysynyt 5000 ja 6000 tonnin välillä. Vuonna 1992 määrä nousi noin 8700 tonniin. Lukuja arvioitaessa on otettava huomioon, että Helsingissä sijaitsevat WM Jätehuolto Oy ja YTV:n Kivikon ongelmajäteasema ottavat vastaan ongelmajätteitä myös muualta kuin Helsingistä.

Vuoden 1991 alusta YTV-alueella otettiin käyttöön ajanmukainen lyijypitoisten jätteiden vastaanottoasema. Saman vuoden lopulta lukien sinne alettiin ohjata myös hiekanerotus- ja sadevesikaivojen lietteet. Öljyisten lietteiden määrät ovat viime vuosina pysyneet suunnilleen samalla tasolla.

Roskaantuminen

Viheralueiden roskaantumista koskeneen selvityksen mukaan roskaantuminen on selvästi vähentynyt 80-luvun alusta. Roskaantuminen on kuitenkin edelleen ikävä ongelma ja paljastuu erityisesti kevätaikaan. Roskaantumista torjutaan lisäämällä roska-astioita 1500-2000 kpl vuosittain. Yleisiä alueita siivotaan myös jatkuvasti. Esim. puisto-osaston ryhmät siivoavat noin 200 hehtaaria viheralueita vuosittain. Siivoustalkoilla on saatu vuosittain kerättyjä useita satoja tonneja roskaa.

6. MAAPERÄ

Helsingissä muutetaan entisiä teollisuus-, varasto-, satama-, varikko- ja puhdistamoalueita asuin- ja virkistyskäyttöön. Maankäytön muutokset edellyttävät maaperän saastuneisuuden selvittämistä ja kunnostustarpeiden ja/tai rakentamista koskevien vaatimusten määrittelyä.

Maaperän saastuneisuutta on selvitetty mm. Talin puhdistamoalueella, Ruoholahden teollisuus- ja varastoalueella, Veräjämäen varikkoalueella, Vuosaarella ns. Sasekan teollisuusalueella, Kyläsaaren alueella, Pohjois-Hermannin ja Toukolanrannan täyttöalueilla, Viikinmäen ja Malmin ampumaradoilla sekä Herttoniemen satama-alueella. Osalla alueista tutkimukset jatkuvat edelleen. Lisäksi lähes kymmenelle alueelle on laadittu tutkimussuunnitelma, joka perustuu kullakin alueella aiemmin harjoitettuun toimintaan.

Tavallisimmin maaperän saastumiseen on syynä öljyjen, liuottimien tai raskasmetallien joutuminen maaperään. Helsingissä on käytetty kunnostustoimina saastuneen maan peittämistä puhtaalla maalla, saastuneen maan korvaamista puhtaalla maalla tai saastuneen maan kompostointia. Lisäksi eräissä paikoissa on edellytetty, että rakennettavien rakennusten alapohjarakenteita tiiviyttä sekä tunkeutuminen maasta asuntoon voidaan estää.

Maankäytön muuttumiseen liittyvien maatutkimusten käytäntö ja työnjako ovat suurelta

osin vakiintuneet. Tutkimukset tehdään osana alueen kaavoitusta kaupunkisuunnitteluviraston ja ympäristökeskuksen yhteistyönä. Tutkimukset ajoitetaan niin, että tiedot maaperän saastuneisuudesta ja alueen kunnostustarpeesta ovat käytettävissä hyvissä ajoin ennen alueen esirakentamisen ja rakennussuunnittelun käynnistymistä.

Ohjelma tutkittavista alueista vuonna 1993 on laadittu kaupunkisuunnitteluviraston toimintasuunnitelmien pohjalta. Ympäristökeskus vastaa alueiden aiemman toiminnan selvittämisestä ja sen perusteella laadittavan tutkimussuunnitelman tekemisestä. Näytteenotto ja näytteiden analysointi tehdään osittain virkatyönä ja osin konsulttien toimesta. Kaupunkisuunnitteluvirasto huolehtii konsulteilta tilattavien töiden rahoituksesta. Tavoitteena on myös saada alueiden aiemmat toiminnanharjoittajat huolehtimaan tutkimus- ja kunnostuskustannuksista. Tähän voidaan vaikuttaa mm. vuokra- ja maanvaihtosopimuksiin liitettävillä velvoitteilla.

7. VEDET

Helsingin edustan meriveteen tilaan vaikuttavat Suomenlahden vesirungon yleinen tila, Katajaluodon ja Espoon Gåsgrundetin alueiden jätevesitunnelit sekä mantereelta laskevat joet. Tammikuussa 1993 Itämereen virtasi Tanskan salmien kautta Pohjanmerestä suolaista merivettä, joka on kerrostumassa Itämeren keskisyvänteisiin. On mahdollista, että tämä suolavesipulssi sysää liikkeelle samojen syvänteiden fosforirikasta ja vähähappista vettä, joka alkaa työntyä pohjoiseen. Jos tämä vesi kumpuaa pintaan Suomen etelärannikolla, on odotettavissa runsaita leväkukintoja, jotka ovat merkinä meren rehevöitymisestä. Kukintojen esiintymiseen vaikuttavat kuitenkin monet eri tekijät; voimakkaat pohjoistuulet saivat esim. vuoden 1992 kesällä aikaan paikallisia syvänveden kumpuamisia Hankoniemen edustalla.

Helsingin edustan merivesi on vain lievästi rehevöitynyttä, ja kuuluu luokkaan hyvä. Vuoden 1992 rehevöitymistaso oli kuitenkin jonkin verran korkeampi kuin sitä edeltävinä vuosina. Syynä lienee ollut e.m. kumpuamisilmiö. Puhtaimmat vesialueet tavataan Helsingin itäisessä ulkosaaristossa, Eestinluodon ulkopuolella. Helsingin meriveden tilaa seurataan velvoitetutkimuksena ja raportoidaan vuosittain.

Sisälahtien ja lähivesien tilaan vaikuttavat Helsingin ja Vantaanjokiseudun hajakuorma,

viemäristön ylivuodot, merenlahtien pohjalietteen aiheuttama vanha (sisäinen) kuorma sekä Vuosaaren puhdistamo. Näiden alueiden tila on parantunut pahimmilla alueilla, mutta on edelleen korkeintaan tyydyttävä linjalle Käärmeasaari-Hatut-Pihlajasaari-Vallisaari-Santahamina-Villinki-Niinisaari asti etelässä.

Vantaanjoen hygieeninen ja ravinnetilanne on parantunut 1980-luvulla, jolloin koko Vantaanjokivarren taajamat saatiin viemäroidyksi ja niiden jätevedet keskitetyn puhdistuksen piiriin. Jokien virkistyskäyttöä haittaa kuitenkin veden voimakas savisamennus, joka on peräisin peltojen ja muiden avopintojen tulvaeroosiosta sekä ojitus- ja muista maanrakennustöistä. Vantaanjoen tilaa seurataan velvoitetutkimuksen ja raportoidaan vuosittain.

Kaupungin alueella on yli kaksikymmentä sellaista puroa tai muuta uomaa, joilla on selkeä, ainakin osittain luonnonmukainen kulkunsa, ja joissa virtaa vettä myös kuivana vuodenaikana. Niiden veden tilaan vaikuttavat katupintojen pintavalumat, satunnaispäästöt, tie-, tunneli- ja rakennustyömaitten kaivu- ja poraustyöt jne. Purovarret ovat paikoin kunnostamatta, mikä yhdessä roskaantumisen kanssa saa aikaan hoitamattoman vaikutelman. Puroilla on kuitenkin suuri merkitys maiseman jäsentäjinä ja elävöittäjinä sekä ekologisina käytävinä, jotka tarjoavat useille kasvi- ja eläinlajeille leviämisreittejä alueille, joille ne muuten eivät todennäköisesti saapuisi. Purojen kunto on inventoitu 1987.

Kaupungin alueella on neljä valvottua ja kaksi käytöstä poistettua pohjavedenottamoita. Lisäksi kaksi Vantaan kaupungin puolella olevaa pohjavesialuetta ulottuu Helsingin puolelle. Valvottujen ottamoiden vesi on edelleen hyvälaatuista. Niiden yhteenlaskettu antoisuus on noin 4 000 m³ vuorokaudessa, mikä vastaa noin 3 % kaupungin alueelle myydyistä vedenkulutuksesta. Kun kaupungin vesihuolto toimii normaaliaikoina kokonaan Päijännetunnelin raakaveden varassa, pohjavedellä on merkitystä lähinnä kriisiajan vesihuollolle sekä normaaliaikoina esim. puroihin johdettavan lisäveden lähteenä. Pohjaveden laatua uhkaavat lähinnä ilman kautta kulkeutuvat aineet, rakennustoiminta sekä satunnaiset jäteöljy- ym. kemikaalipäästöt. Teiden talvisuolaus ei ole Helsingissä merkittävä pohjavesiuhka.

8. LUONTO JA VIRKISTYS

Luonnon virkistyskäyttö

Helsingin virkistysalueet koostuvat monista erilaisista osista: metsistä, pelloista, niityistä, erilaisista puistoista, luonnonsuojelualueista, siirtolapuutarhoista, viljelypalstoista ja kartanoalueista. Helsingin laajat virkistysalue- ja luontokokonaisuudet ovat Tali, Mätäojan laakso, Keskuspuisto, Vantaanjoen-Keravanjoen laakso, Longinojan laakso, Viikin laakso, Kivikko, Vuosaaren keskuspuisto, lähes koko rantavyöhyke ja saaristo.

Asemakaavoitetuista viheralueista puolet on metsiä. Asemakaavoitettuja puistoja on noin 3000 ha. Vuosittain puistoja kaavoitetaan lisää noin 30 ha. Katu- ja suojaviheralueet lisääntyvät noin 20 ha:n vuosivauhtia, niitä on yhteensä lähes 250 ha.

Peltoja Helsingissä on noin 700 hehtaaria. Keskuspuiston pohjoisosassa, Niskalassa noin 200 hehtaarin peltoalue on varattu asemakaavassa erityisalueeksi virkistystä ja maanviljelystä varten. Niittyinä kaupunki hoitaa eri alueilla yhteensä noin 100 hehtaaria puistoiksi kaavoitettuja avoimia viheralueita. Helsingin siirtolapuutarhoissa on lähes 2000 puutarhapalstaa. Vuonna 1992 viljelypalstoja oli yhteensä noin 5200 kpl.

Keskuspuiston alueeseen liittyvät Tuomarinkylän, Haltialan ja Niskalan kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeät kartanoalueet on kunnostettu virkistysalueiksi. Kaupunki ylläpitää myös muita omistamiaan vanhoja kartanoalueita yleisinä virkistysalueina.

Ulkoilureittejä on Helsingin alueella yhteensä noin 360 km. Reiteistä 75 % kulkee virkistysalueilla. Pyöräteitä on 800 km. Huonoin pyörätiestö on keskustassa. Tärkeitä reitti yhteyksiä on rakentamatta myös keskisessä Helsingissä ja Koillis- ja Itä-Helsingissä.

Helsingiläisten laajimmat ulkoilualueet ovat kaupungin rajojen ulkopuolella.

Virkistysalueiden käyttöpaine on korkein kantakaupungissa. Koillisilla ja tietyillä itäisillä alueilla virkistysalueita on vähemmän kuin muilla esikaupunkialueilla. Melu ja maaston kuluminen vähentävät erityisesti luonnonmukaisten virkistysalueiden viihtyisyyttä.

Luonnonsuojelualueet

Helsingissä on 16 luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettua luonnonsuojelualuetta. Niiden yhteispinta-ala on 374 hehtaaria.

Luonnonsuojelualueista merkittävin on Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue, joka kuuluu kansainvälisen kosteikkojen suojelusopimuksen, Convention on Wetlands, piiriin. Valtakunnallisesti merkittäviä ovat Ramsinniemen ja Ruutinkosken lehtoalueet sekä Mustavuori. Kallahdenharju kuuluu valtakunnalliseen harjujen suojeluohjelmaan. Valtakunnallisesti merkittävä on myös Porvarinlahden linnustoalue, joka on vain pieneltä osin rauhoitettu. Helsingin kaupunki omistaa Helsingissä sijaitsevat luonnonsuojelualueet lukuunottamatta Kivisaaren luotoja ja osaa Viikin-Vanhankaupungin luonnonsuojelualueesta.

Luonnonmuistomerkkejä on rauhoitettu 28 kappaletta, joista suurin osa on yksittäisiä puita tai puuryhmiä. Muinaismuistolailla on suojeltu pronssikauden rantaviivaa ja 30 muuta kiinteää muinaisjäännöstä.

Rannat ja saaristo

Helsingissä on 1980-luvulla tehty suuria vesiensuojeluratkaisuja, jotka edistävät rantojen ja vesialueiden virkistyskäyttöä. Esimerkiksi uimarantojen (23 kpl) vedenlaatu on pysynyt hyvänä tai tyydyttävänä.

Helsingin merialue on maamme merkittävimpiä virkistyskalastuskohteita. Alueella kalastaa vuosittain noin 20 000 ruokakuntaa.

Myytyjen kalastuslupien määrä on viimeisten 10 vuoden aikana noussut 14 000:n tasolta yli 17 000:een. Merkittävimmät lisäykset ovat tapahtuneet matkailijaluvissa ja Vantaanjoen luvissa.

Määrällisesti kokonaissaalis on 1980-luvun alun tasolta laskenut huomattavasti. Laadullisesti saalis on kuitenkin parantunut; taimenen, lohen, kuhan ja erityisesti siian suhteellinen osuus on lisääntynyt.

Pääsy Helsingin saaristoon on melko hankalaa. Yhteysveneliikenne on järjestetty neljään ulkoilusaareen (Pihlajasaari, Satamasaari, Uunisaari ja Sipoon Kaunissaari). Lisäksi mm. seurakunnat ja venekerhot ovat järjestäneet yhteyksiä omille saarilleen.

Rekisteröityjen moottoriveneiden määrä on 1980-luvun aikana kaksinkertaistunut. Venesatamia on lähes 70 ja liikuntaviraston venepaikkojen kokonaismäärä on noin 10 200.

9. YMPÄRISTÖKASVATUS

Runsaasti ituja eri puolella kaupunkia

Eri hallintokunnissa on viime vuosina herännyt kiinnostus ympäristökoulutusta ja -valistusta kohtaan. Kasvattajat ja valistajat ovat huomanneet, että pelkkä tieto ympäristön tilasta ei riitä muuttamaan ihmisten elämäntapaa ja tottumuksia. On tarpeen kehittää ympäristöpedagogisia menetelmiä, joiden avulla voidaan päästä lähemmäksi todellista muutosta. Koulutus- ja valistustoiminta on ollut toistaiseksi hajanaista. Erityisen haasteen muodostaa myös aikuisväestön ympäristöasenteiden muuttaminen. Nyt on tarpeen koota voimat ja asettaa yhteisiä tavoitteita.

Luonto- ja ympäristökeskukset ovat toimineet uuden ympäristökasvatusta koskevan tietämyksen leviämiskeskuksina. Tällaisia toimintakeskuksia ovat Helsingissä Nuorten luontotalo, Fallkullan kotieläintila, Korkeasaari, Kierrätyskeskus sekä Harakan luontokeskus. Ympäristökasvatuksessa vältetään uhkakuvia ja kehitetään keinoja, joilla ihmiset pystyvät hallitsemaan ympäristömuutoksia.

Nuorisoasiainkeskuksen ja Luonto-Liiton Uudenmaan piirin yhteinen Nuorten luontotalo toimii luonto- ja ympäristönsuojelujärjestöjen ja luontokerhojen kokoontumispaikkana, tuottaa näyttelyitä sekä järjestää ajankohtaisia kursseja ja tilaisuuksia. Talolla on Helsingin laajin ympäristökasvatuskirjasto ja luonnonharrastusvälinelainaamo.

Fallkullan kotieläintila toimii konkreettisen tekemisen periaatteella antaen nuorille mahdollisuuden osallistua maatilan elämään, mm. eläinten hoitoon, hyötykasvien viljelyyn, leivontaan, puutöihin.

Korkeasaari kehittää eläintarhatoimintansa ohella ympäristökasvatusta osana yleisöpalvelua. Tärkeitä sisältöalueita ovat luonnon monimuotoisuus, kasvi- ja eläinmaantiede ja uhanalaiset eläimet. Lisäksi kestävän kehityksen tekniikka tulee olemaan Korkeasaaren painopisteitä.

Kierrätyskeskus valistaa näyttelyiden ja kiertävien neuvojen avulla pääkaupunkilaisia jätteiden määrän vähentämisessä, kompostoinnissa ja kierrätysmahdollisuuksissa. Lisäksi se toimii uusien kierrätysmahdollisuuksien kokeilu- ja kehittämiskeskuksena.

Harakan luontokeskus tarjoaa mahdollisuuden tutustua helsinkiläiseen saaristoluontoon ja näyttelyiden, kurssien ja esitelmätilaisuuksien avulla valistaa saariston ja Itämeren asioista. Harakassa aloitti keväällä 1993 luontokoulu, keskittyen lähinnä meriaiheisiin. Harakan luontokoulutoimintaan liittyy myös uusien ympäristökasvatusmenetelmien kokeilu ja kehittäminen yhteistyössä helsinkiläisten opettajien ja Harakan taiteilijoiden kanssa.

Koulujen kiinnostus edellämainittuja keskuksia kohtaan on ollut varsin suurta. Keskuksissa on kehitetty kouluja varten ohjelmia. Kaikkiin odotuksiin ei ole kuitenkaan pystytty vastaamaan. Myös suurelle yleisölle tarjotaan mahdollisuus kartuttaa tietoa ja taitoja sekä saada elämyksiä.

Koulut ja ammattioppilaitokset

Monet koulut ovat aloittaneet kestävän kehityksen periaatteiden soveltamisen sekä opetuksessa että toiminnassa. Kertakäyttöastioista on luovuttu ja kompostointia aloitellaan. Koulurakennusten ja lähiympäristön suunnittelussa pyritään ottamaan yhä paremmin ympäristöarvot huomioon. Pelkän nurmikon sijasta suositaan luonnonmukaisempaa ympäristöä. Lisäksi pyritään saamaan lapset itse osallistumaan koulupihojen hoitoon.

Helsingissä on tällä hetkellä muutamia ympäristöpainotteisia kouluja. Näistä voidaan mainita Töyrynummen ala-aste, Kallahden ala-aste, Kulosaaren ala-aste, Vesalan yläaste ja Meilahden lukio ja Cymnasiet svenska normallyseum.

V. 1994 koulut siirtyvät itse suunnittelemaan opetussuunnitelmansa ja opetushallitus tulee antamaan vain hyvin yleisiä ohjeita oppiaineiden sisällöistä. Erityisesti työskentelytavoissa

saadaan suuri vapaus. Tämä avaa uusia mahdollisuuksia koulujen erilaistumiselle sekä paikallistason yhteistyölle eri hallintokuntien, järjestöjen ja koulujen kanssa.

Ammattioppilaitoksissa on ensimmäisellä luokka-asteella taide- ja ympäristökasvatuskurssi (1 viikkotunti) sekä kiinnostusta ympäristökasvatuksen viemisestä läpäisyperiaatteella kaikkeen opetukseen. Tätä kautta ympäristöystävälliset ajatukset ja käytäntö siirtyvät työelämään.

Sosiaalivirasto

V. 1980 asetetut päivähoiton kasvatustavoitteet sisältävät tavoitteen: "Lapsen tulee ymmärtää, että ihmisellä ei ole oikeutta yksinomaan kuluttaa, vaan hänen on myös toimitava ihmisten hyväksi." Tätä tavoitetta toteutetaan päivähoitossa monin eri tavoin.

Käytännön kestävästä kehityksestä on sosiaalitoimella "köyhänä virastona" pitkät perinteet. Pakilan työkeskus on jo vuosia kunnostanut ja kierrättänyt kaupungin virastojen kalusteet. Viime aikoina taloudellisen tilanteen kiristyessä ympäristökasvatus ja kestävä kehityksen ajattelu ovat saaneet yhä uutta pontta.

Luontoretket

Ympäristökeskuksen ja kiinteistöviraston metsä- ja maatalousosaston yhteistyössä järjestämien yleisöretkien suosio kasvaa vuosi vuodelta. Vuosittain järjestetään n. 60 retkeä. Retkikohteet ovat monipuolisia. Oppaille järjestetään vuosittain koulutusta. Korkeasaari puolestaan järjestää yht. n. 200 opastettua kierrosta ja linturetkeä.

Luontopolut

Luontopolulla voi milloin tahansa tutustua Helsingin monipuoliseen luontoon opastetaulujen tai opasvihkosen avulla. Helsingin kaupungilla on yhteensä yhdeksän merkittyä luontopolkua, joista kuusi on Helsingin alueella.

Haltialan luontopolku

Niskalan puulajipuisto

Viikin puulajipolku

Viikin-Herttoniemen luontopolku

Kallahdenniemen luontopolku

Uutelan luontopolku

Luukkaan luontopolku (Espoossa)

Kalkkiruukin luontopolku (Vantaalla)

Elisaaren luontopolku (Inkoossa)

IV TAVOITTEET

A. KANSAINVÄLISET TAVOITTEET

YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi UNCED, jossa oli edustettuna yli 150 valtiota kokoontui Rio de Janeirossa kesäkuussa 1992.

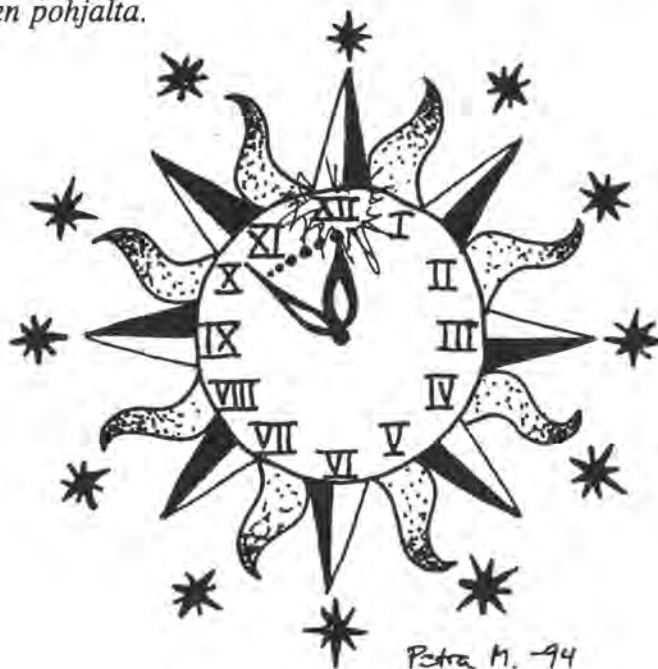
1 *Ympäristöä ja kehitystä koskevassa Rion julistuksessa, jossa todetaan mm., että nykyisten ja tulevien sukupolvien kehitysmahdollisuuksia ja ympäristöä ei saa vaarantaa. Lisäksi julistuksessa tuodaan mm. seuraavat Suomeakin velvoittavat periaatteet:*

- *ympäristönsuojelu on osa kehitysprosessia*
- *kestävä kehitys vaatii köyhyyden vastaista taistelua, johon kaikkien valtioiden tulee osallistua*
- *valtioiden vastuu maailman ympäristöstä on yhteinen, mutta toisilla mailla on yhteisestä ympäristöstä suurempi vastuu kuin toisilla. Rikkailla mailla on erityisen suuri vastuu, koska ne käyttävät valtaosan maailman raaka-aineista ja koska niillä on taloudellista voimaa ja teknologiaa puuttua ympäristön ongelmiin.*
- *luontoa liiaksi rasittava kestäättömiä tuotanto- ja kulutustapoja on vähennettävä tai poistettava.*
- *kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskeviin päätöksiin tulisi lisätä.*

2 *Kokous hyväksyi myös ympäristöä ja kehitystä koskevan paikallistason toimintaohjelma "Agenda 21". Keskeisten ympäristöongelmia koskevien ohjelmien tarkoituksena on:*

1. *ilmakehän haitallisten muutosten hidastaminen*
2. *merien ja rannikkoalueiden suojelu*
3. *vesistön kestävä käyttö ja suojelu*
4. *metsien häviämisen estäminen*
5. *maankäytön suunnittelu*
6. *aavikoitumisen estäminen*

7. *kestävän maatalouden ja maaseudun kehittäminen*
 8. *biologisen monimuotoisuuden suojelu*
 9. *bioteknologian kehittäminen*
 10. *ympäristölle haitallisten kemikaalien säätely*
 11. *ongelmajätteiden ja ydinjätteiden turvallinen käsittely*
 12. *jätteiden vähentäminen ja kierrätys*
 13. *asuin yhdyskuntien kehittäminen.*
- 3 *Biologisen monimuotoisuuden suojelusopimus tähtää kasvien, eläinten ja mikro-organismien sekä niiden elinympäristön monimuotoisuuden suojeluun. Monet ihmisen toiminnat ja ihmiselle välttämättömien tuotteiden saanti ovat riippuvaisia biologisen monimuotoisuuden säilymisestä.*
- 4 *Ilmastomuutosopimuksen tarkoituksena on kasvihuonekaasujen pitoisuuksien vakauttaminen ilmakehässä tasolle, jolla estetään ihmistoiminnan haitallinen vaikutus ilmastojärjestelmään.*
- 5 *Gloaalisten ympäristönsuojelutavoitteiden lisäksi Helsingin kaupungin tulee toiminnallaan ottaa huomioon ETA sopimuksen edellyttämät muutokset, jotka muuttavat Suomen ympäristöpolitiikkaa erityisesti ympäristövaikutusten ennakoarvioinnissa (YVA) sekä jätehuollossa jätemäärien vähentämiseen ja jätteen hyötykäyttöön.*
- 6 *Kaupunki pyrkii tiivistämään yhteistyötä Itämeren rantavaltioiden ja erityisesti Tallinnan ja Pietarin kanssa monipuolisen ympäristönsuojeluyhteistyön vakiinnuttamiseksi mm. Itämerisopimuksen pohjalta.*

B. PAIKALLISET TAVOITTEET

1. MAANKÄYTTÖ

Helsingin Yleiskaava 1992:n tavoitteista useimmat sopivat hyvin myös ympäristönsuojelun kannalta kaupungin alueiden käytön ja maankäytön suunnittelun tavoitteiksi:

- *kestävän kehityksen mukaisesti rakennettua ympäristöä käytetään hyödyksi taloudellisena ja kulttuurisena voimavarana ja uusi maankäyttö tuetaan ensisijaisesti raideliikenteen varaan*
- *merellisyyttä korostetaan, turvataan kaupunkirakenteellisesti merkittävät virkistysalue-, maisema- ja luontokokonaisuudet ja rakennetun ympäristön suojelu*
- *tuetaan ympäristöä säästävän liikkumiskulttuurin syntyä.*

Lisäksi ympäristönsuojelun kannalta maankäytön suunnittelun tavoitteena on myös kaavoituksen ja ympäristönsuojelun asiantuntijoiden yhteistyön tiivistäminen. Sitä tulevat edellyttämään kaavoituksen päätösvalan siirtäminen kunnille ja rakennuslakiin tehtävät muutokset eli ympäristövaikutusten arvioinnin sisällyttäminen kaavoitukseen.

2. ASUNTOJEN TERVEELLISYYS

Rakennusten ulkopuolelta (maaperä, ulkoilma) tulevista epäpuhtauksista aiheutuvien haittojen estäminen tai vähentäminen.

Rakennusten sisällä muodostuvista epäpuhtauksista aiheutuvien haittojen vähentäminen (rakennusmateriaalit ym.)

3. ILMANSUOJELU

Terveysvaikutusten ja ilman pilaantumisen estäminen

Tavoitetasona on, etteivät valtioneuvoston asettamat ilman laadun enimmäisohjeet ylity ja että hengitysilman laatu paranee ennenkaikkea asuntoalueilla ja keskustassa.

Tavoitteena on vähentää erityisesti liikenteen aiheuttamia päästöjä, joista pöly- ja typen oksidien päästöt ovat tärkeimmät. Lisäksi on vähennettävä teollisuuden hiilivety- ja typen oksidien päästöjä.

Haitallisten luontovaikutusten estäminen

Tavoitetasona on, ettei luonnon kriittistä kuormitusta ylitetä.

Tavoitteena on vähentää erityisesti energiantuotannon rikki- ja typpipäästöjä sekä liikenteen typpipäästöjä. Rikkipäästöjen vähennystavoitteena on 80 % vähennys vuoden 1980 tasosta vuoteen 2000 mennessä. Typpipäästöjen vähennystavoitteena on 30 % vähennys vuoden 1980 tasosta vuoteen 1998 mennessä.

Ilmastomuutoksen estäminen

Tavoitteena on vaikuttaa siihen, että maailmanlaajuiset ilmasto-ongelmat (kasvihuoneilmiö ja otsonikato) tiedostetaan ja niiden voimistuminen estetään.

Päästöjen vähennystavoitteena on vähentää energiantuotannon, liikenteen, jätehuollon, maankäytön, asumisen sekä hankintojen ja kulutuksen aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä. Tavoitteena on, että hiilidioksidipäästöt eivät kasva vuoden 1990-tasosta. Lisäksi tavoitteena on ottaa suunnittelussa huomioon se, että hiilidioksidipäästöjä vuoden 2000 jälkeen voidaan vähentää vuoden 1990 tasosta.

4. MELUNTORJUNTA

Yli 55 dB(A):n melualue pienenee. Yli 55 dB(A):n melualueilla asuvien kokonaismäärä

vähenee. Ensisijaiset toimet kohdistetaan yli 65 dB(A):n alueisiin. Herkkien kohteiden (päiväkodit, vanhainkodit, sairaalat ja koulut) piha- ja oleskelualueet eivät sijaitse yli 55 dB(A):n melualueilla. Uusia asuin-, virkistys- tai luonnonsuojelualueita ei altisteta melulle.

Ulko- ja sisämelutasot alittavat valtioneuvoston enimmäisohjearvot.

5. LIIKENNE

Kantakaupungin alueella autoliikenne (ajon.km/v) vähenee vuoden 1990 tasosta.

Helsingin alueella autoliikenne (ajon.km/v) ja sen energiankulutus ei kasva vuoden 1990 tasosta.

Polkupyöräliikenteen määrä kaksinkertaistuu vuoden 1992 tasosta.

Joukkoliikenteen osuus moottoriajoneuvoliikenteestä kasvaa kaupunginvaltuuston 27.3.1991 hyväksymien tavoitteiden mukaisesti:

	1989		1998		2010	
	Toteutunut		Tavoite		Tavoite	
	%		%		%	
	Ruuhka	Koko	Ruuhka	Koko	Ruuhka	Koko
	vrk		vrk		vrk	
Niemen rajalla	71	62	73	64	75	65
Kantakaupungin rajalla	65	53	67	55	70	58
Helsingin rajalla	48	30	50	32	55	37
Poikittaisliikenne	38	24	40	26	45	30

Joukkoliikenteen matkamäärä nostetaan pääkaupunkiseudulla arkivuorokaudessa seitsemän vuotta täyttäneitä henkilöä kohti vuoteen 1997 mennessä tasolle 1,0 matkaa/asukas ja vuoteen 2010 mennessä tasolle 1,2 matkaa/asukas

6. JÄTEHUOLTO

Pääkaupunkiseudulla valmistellaan laajaa alueen jätehuoltopolitiikkaa koskevaa suunnitelmaa. Valmisteltavan luonnoksen pohjalta voidaan jätehuollolle asettaa seuraavia kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden kanssa sopusoinnussa olevia yleisiä tavoitteita:

Jätteenkäsittelyä vaativan jätteen määrä pidetään korkeintaan vuoden 1990 tasolla.

Jätteiden kierrätystä tehostetaan niin pitkälle kuin se on teknisesti, taloudellisesti ja ympäristönsuojelullisesti tarkoituksenmukaista. Jätteiden hyötykäyttöaste nostetaan 50 %:iin.

Kierrätykseen soveltumaton jäte käsitellään mahdollisimman haitattomasti.

Kaikki kotitalouksissa ja yrityksissä syntyvät ongelmajätteet ohjataan asianmukaiseen käsittelyyn.

Ympäristön roskaisuutta vähennetään.

7. MAAPERÄNSUOJELU

Yleistavoitteena on tuntea saastuneet maa-alueet Helsingissä ja ehkäistä maahan joutuneiden saasteiden aiheuttamat haitat.

Laaditaan Helsingin olosuhteisiin soveltuvat kunnostustarpeen arviointikriteerit Vesi- ja ympäristöhallituksessa valmisteilla olevien ohjearvojen pohjalta käyttäen hyväksi tietoja Helsingin alueen taustapitoisuuksista.

Helsingin kaupunki osallistuu maaperän tutkimus- ja kunnostusmenetelmien kehitystyöhön.

Ympäristökeskuksen laboratorio kehittää maa- ja huokosilmanäytteiden haihtuvien orgaanisten aineiden analytiikkaa.

8. VESIENSUOJELU

Merialue

Kaupungin sisälahtien ja lähivesien tilaa parannetaan edelleen. Kaupungin sisimmistä lahdista esim. Töölönlahtea kunnostetaan tavoitteena veden soveltuminen vaativaan virkistyskäyttöön kuten uimiseen ja virkistyskalastukseen. Samalla kun sisälahtien tilaa parannetaan, huolehditaan siitä, että kaupungin jätevesien rehevöittävät vaikutukset jäävät mahdollisimman suppealle alueelle. Rantojen ja saarien maankäyttö huomioidaan vesialueiden kunnostus- ja suojeluhankkeiden yhteydessä. Helsingin merellistä ilmettä, joka on eräs kaupungin menestystekijöistä, monipuolistetaan ja kohennetaan nykyisestä.

Vantaanjoki, purot ja muut vesiuomat

Vantaanjoen veden uimakelpoisuutta lisätään. Puroja ja muita kaupunkialueen läpi virtaavia vesiuomia kunnostetaan ja niihin kohdistuvaa hajakuormaa vähennetään siten, että purojen merkitys kaupunkikuvan monipuolistajana lisääntyy. Purojen veden tulee olla kirkasta ja soveltua mm kahlaamiseen ja pienimuotoiseen kasteluun. Ainakin tärkeimmissä puroissa on oltava virtaavaa vettä myös kuivina kausina.

Pohjavedet

Pohjavesiesiintymien veden laatu ja antoisuus säilytetään nykyisellä tasolla.

Viemäri-vesien ylivuodot ja sadevesien käsittely

Kaikki sekaviemäröityjen alueiden viemäri-vedet käsitellään keskitetysti niin, että ylivuotojen määrä on mahdollisimman pieni. Sekaviemäreissä välttämättömien ylivuotorakenteiden on oltava sellaisia, että niiden aiheuttama rantavesien pilaantuminen on mahdollisimman vähäistä. Erillisviiemäröityjen alueiden sadevesiä ei johdeta lähelle rantaviivaa alueilla, joilla on erityistä virkistys- tai luonnonsuojelullista arvoa.

9. LUONTO JA VIRKISTYS

Tavoitteena ovat viihtyisät ja ekologisesti monipuoliset virkistysalueet. Jokaisella kaupunkilaisella tulisi olla laajan virkistysalueverkoston osa alle yhden kilometrin kävelymatkan päässä. Asemakaavoituksessa varataan riittävästi asukkaiden tarpeita vastaavia lähivirkistysalueita.

Virkistysalueiden rakentamisen ja hoidon koordinoitua tulee parantaa ja toteutuksen jälkeensä jääneisyyttä korjata. Luonnon monimuotoisuuden teoria tulee sisällyttää hoitokäytäntöihin. Saariston virkistyskäyttöä kehitetään luonnon tarjoamien lähtökohtien pohjalta.

Virkistysalueiden saavutettavuutta parannetaan ulkoilureittejä rakentamalla sekä julkisia liikenneyhteyksiä ja vesiliikennettä kehittämällä. Ulkoilureitistöä tulee kehittää siten että, se palvelee myös kevyttä työmatka- ja asiointiliikennettä.

Luonnonsuojelualueet ovat osa virkistysalueita. Luonnon suojelussa tavoitteena on säilyttää Helsingin alueelle tyypillisiä luontokokonaisuuksia ja luonnon erityispiirteitä sekä turvata harvinaisten kasvi- ja eläinlajien elinmahdollisuudet.

Erityisesti kantakaupungissa ja keskisessä Helsingissä ranta-alueiden virkistyskäyttöä tulee edelleen kehittää. Koillis- ja Itä-Helsingissä pitää rakentaa poikittaisia virkistysyhteyksiä ja nostaa virkistysalueiden hoitotasoa.

10. HANKINNAT

Kaupungin hankinnoissa edistetään luonnonvaroja ja energiaa säästävien tuotteiden ja tavaroiden käyttöä ja kertakäyttötavotteiden käytöstä luopumista.

Edistetään kestävien ja pitkän elinkaaren omaavien sekä mahdollisimman haitattomista aineista valmistettujen tuotteiden käyttöä ja myötävaikutetaan niiden uudelleenkäyttämömahdollisuuksien järjestämiseen.

11. YMPÄRISTÖKASVATUS

Helsingiläisten kulutustottumukset ja elämäntapa

Yleistavoitteena on Helsinki, jossa ihmisille on tietoa, taitoa ja mahdollisuuksia kaikissa arkisissa valinnoissa toimia nykyistä ympäristöystävällisemmin. Ympäristöä koskeva tieto on pystyttävä konkretisoimaan mahdollisimman lähelle ihmisten arkielämää, työtä ja vapaa-aikaa. Tämä edellyttää, että ympäristökasvatus ymmärretään osana kaikkien hallintokuntien toimintaa. Tärkeätä on myös aktivoida kuntalaisia itse toimimaan ympäristön puolesta.

Yhteistyön kehittäminen

Helsingissä ympäristökasvatusta harjoittavat tahot ovat työskennelleet varsin erillään eikä kokonaiskuvaa ympäristökasvatuksen tarpeesta tai tuloksista ole ollut millään taholla. Tavoitteena on muodostaa sateenvarjo- eli kehittämisryhmä, joka ylläpitää ympäristökasvatuksen kehittämisprosessia, jakaa tietoa ja kokemuksia, järjestää koulutusta ja kampanjoita. Sateenvarjoryhmä kohdistaa valistus- ja koulutustoimet etupäässä ns. avainhenkilöihin, joiden kautta tieto edelleen leviää. Tavoitteena on vastata kiinnostukseen, joka on herännyt ympäristökasvatusta kohtaan. Tavoitteena on myös luoda arviointimenetelmiä, joilla voidaan mitata valistuksen ja kasvatuksen vaikutuksia. Yhteistyöllä pyritään vahvistamaan hallintokuntien omaa vastuuta ympäristökasvatuksen kehittämisessä.

Luontokoulumahdollisuuksien lisääminen

Tavoitteena on, että jokaisella helsinkiläisellä oppilaalla olisi mahdollisuus viettää päivä luontokoulussa (tai vastaavassa ympäristökasvatusta harjoittavassa paikassa) päiväkotikäisenä, ala-asteella, yläasteella, lukiossa ja ammattioppilaitoksessa. Tämä on erityisen tärkeätä kantakaupunkilaisille, joiden koulun oma lähiympäristö ei mahdollista opiskelua luonnossa.

V TOIMENPIDE-ESITYKSET

YLEISTÄ

Ohjelmaan on kirjattu yhteensä 66 toimenpide-esitystä, jotka on valittu siten, että ne voivat toteutua suunnittelukaudella ja edellyttävät usean viraston ja laitoksen yhteistyötä. Taloudellisten resurssien niukkuus korostuu myös aikataulu- ja kustannusarvioiden laatimisessa. Tarkoituksena on, että ohjelmasta laaditaan v. 1995 sekä 1997 seurantaraportit saavutetuista tuloksista.

Toimenpide-esitysten valinnat ja perustelut pohjautuvat Helsingin ympäristön tilan arviointiin (osa III) sekä tavoitteisiin (osa IV).

Toimenpide-esitysten painopisteiksi on valmistelutyöryhmissä ympäristön tilan arvion perusteella valittu **liikenne, virkistys ja ympäristökasvatus**.

1. MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Maankäytön suunnittelulla voidaan vaikuttaa paljon ympäristönsuojelutavoitteiden toteutumiseen. Tätä kuvaa se, että maankäytön suunnitteluun liittyviä tavoitteita ja toimenpide-esityksiä on myös muualla ympäristönsuojeluohjelmassa kuten virkistystä, luonnonsuojelua, vesiä, liikennettä ja jätehuoltoa koskevissa osissa. Tässä osassa olevat toimenpide-esitykset koskevat erityisesti kaavoituksen kehittämistä ja maankäytön suunnittelun ja ympäristönsuojelun yhteistyön tiivistämistä.

- 1 Kehitetään ympäristövaikutusten arviointia kaavoituksessa, liikennesuunnittelussa ja kaavaselostusten sisältöä.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994

Kustannusarvio: Kehittäminen virkatyönä. Suunnittelukohteiden vaatimat selvityskustannukset ratkaistaan suunnittelun alussa.

- 2 Kehitetään kaavatalouslaskentaa siten, että ympäristövaikutusten arvioinnissa ilmenevät ympäristönsuojelukustannukset, kuten meluntorjunta- ja saastuneen maaperän kunnostuksesta aiheutuvat kustannukset, voidaan kattavasti ottaa huomioon kaavataloutta arvioitaessa.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, kiinteistövirasto

Aikataulu: 1994 - 1995

Kustannusarvio: virkatyönä

- 3 Ennen seuraavaa yleiskaavan tarkistamista laaditaan kokonaisarvio yleiskaava 1992:n ympäristötavoitteiden toteutumisesta.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 -

Kustannusarvio: virkatyönä

- 4 Jatketaan Viikki-Latokartano -alueen ympäristövaikutusten selvittämistä kaavoituksen edetessä ja järjestetään ympäristövaikutusten seuranta alueella.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, kiinteistövirasto

Aikataulu: 1994 (riippuu suunnittelu aikataulusta)

Kustannusarvio: laaditaan suunnittelun edetessä

- 5 Suunnitellaan ja toteutetaan Helsinkiin ekologisen rakentamisen koealueista tai erillisiä rakennushankkeita.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto (suunnittelu)

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, rakennusvirasto

Aikataulu: 1994

Kustannusarvio: suunnittelu virkatyönä

- 6 Kaupungin tontin ja/tai kiinteistöjen vuokrasopimukseen valmistellaan ympäristönsuojeluehdot.

Vastuuvirasto: kiinteistövirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, rakennusvalvontavirasto, liikuntavirasto, rakennusvirasto

Aikataulu: 1994

Kustannusarvio: virkatyönä

2. LIIKENNE

Pääpaino on **päästöjen** ja **energiankäytön** vähentämisessä (meluntorjuntaohjelma 1994 - 1998 tehty erikseen).

- 1 Rauhoitetaan asuntokatuja läpiajoliikenteeltä, mutta ei suunnitella/toteuteta henkilöautoliikenteen kokonaiskapasiteettia lisääviä hankkeita.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: tielaitos

Aikataulu: 1994 -

Kustannusarvio: Liikenteen jäsennoimisesta aiheutuvat hankekohtaiset kustannukset.

- 2 Suunnitellaan ja toteutetaan erityisesti seuraavat raideliikennehankkeet: raideyhteys länteen, raideyhteys poikittaisliikenteessä, metron jatkaminen, rautateiden lisäraiteet sekä raitioverkon kehittäminen.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, liikennelaitos

Yhteistyövirasto: rakennusvirasto, YTV liikenneosasto Espoo, valtionrautatiet

Aikataulu: 1994 -

Kustannusarvio: Selviävät yksityiskohtaisten suunnitelmien yhteydessä, yhteistyöhankkeissa Helsingin osuus riippuu valtion tai naapurikunnan maksamasta osuudesta.

- 3 Muutetaan HKL:n tulonmuodostusta (kaupungin subventio 50 %, lipputulot 50 %) siten, että lippujen hinnat eivät nouse vuoden 1993 hintatasosta.

Vastuuvirasto: liikennelaitos (päätos: joukkoliikennelautakunta, kaupunginvaltuusto)

Yhteistyövirasto:

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 20 - 25 milj. mk/v (ilman arvonlisäverosta johtuvia kustannuksia)

1994 ei varattu talousarvioon

- 4 Toteutetaan Helsingin pyörätieverkon kiireellisimmät puuttuvat osuudet ja eritasot sekä järjestetään pyörien pysäköinti joukkoliikenneasemille ja kuljetus joukkoliikennevälineissä.

Suunnitellaan, koordinoidaan toteutusta sekä edistetään ja markkinoidaan polkupyöräliikennettä ja muuta kevyttä liikennettä.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, liikennelaitos, rakennusvirasto, liikuntavirasto

Yhteistyövirasto: tielaitos, valtionrautatiet

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 15 milj. mk/v (rakentaminen),
0,4 milj. mk/v (edistäminen ja markkinointi)

1994 varattu 2 milj. mk pyöräteiden rakentamiseen

- 5 Uudisalueita kaavoitettaessa varataan suojavaoähykkeet vilkkaasti liikennöityjen teiden varsille. Uudet väylät sijoitetaan siten, että ne eivät pirsto olemassaolevaa tai suunniteltua asutusta.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 -

Kustannusarvio: virkatyönä

- 6 Toteutetaan 3000 liityntäpysäköintipaikkaa ja tehostetaan vaihto mahdollisuuksia joukkoliikennevälineestä toiseen.

Vastuuvirasto: liikennelaitos

Yhteistyövirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto, liikuntavirasto, kiinteistövirasto, YTV liikenneosasto, tielaitos, valtionrautatiet

Aikataulu: 1994 - 2000

Kustannusarvio: 70 milj. mk (14 milj. mk/v)

1994 varattu liityntäpysäköintiin 2 milj. mk (sisältää myös pysäköintimahdollisuuksien parantamista joukkoliikenneasemilla), pysäkkien parannuksiin yms. vaihtomahdollisuuksia parantaviin toimenpiteisiin varattu 1994 7,5 milj. mk.

- 7 Toteutetaan puuttuvat joukkoliikennekaistat poikittais- ja säteettäisväylillä sekä joukkoliikenteen liikennevaloetuuudet 70 risteykseen.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, liikennelaitos

Yhteistyövirasto: rakennusvirasto, tielaitos

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 60 milj. mk (12 milj. mk/v)

1994 varattu liikennevaloetuksiin 3 milj. mk

- 8 Liikenteen aiheuttamia pölyhaittoja vähennetään jatkamalla liukkaudentorjuntamateriaalien ja tienpäällysteiden kehittelyä sekä tehostamalla katujen puhtaanapitoa (hiekanpoiston työaikajärjestelyt, tiedottaminen kiinteistöjen puhtaanapitovelvoitteesta) ja istuttamalla puita ja pensaita sitomaan pölyä.

Vastuuvirasto: rakennusvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 4 milj.mk/v (työaikajärjestelyt) +
50 000 mk (tiedotus)

1994 varattu tiedotukseen 20 000 mk (Ymk). HKR:n tiedotusrahoja ei vielä ratkaistu hankekohtaisesti.

9 Laivojen päästöjä satamissa vähennetään.

1. Rikkipäästöjä vähennetään rajoittamalla laivojen käyttämän polttoaineen rikkipitoisuutta tavoitteena 0.15 %.
2. Typpipäästöjä vähennetään taksapolitiikalla, joka suosii vähäpäästöisiä laivoja.
3. Laivoissa siirrytään käyttämään mahdollisuuksien mukaan maasähköä ja selvitetään mahdollisuudet kytkeä laivat kaukolämpöön.

Vastuuvirasto: satamalaitos

Yhteistyövirasto: energialaitos ja ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: Ei kustannuksia satamalaitokselle

3. TEOLLISUUS

1 Selvitetään jätteiden hyötykäyttöä edistävien yritysten toimintamahdollisuudet Helsingissä, alkaen rakennusjätteiden hyötykäytöstä.

Vastuuvirasto: kaupunginkanslia

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto, YTV, kierrätyskeskus, kiinteistövirasto

Aikataulu: 1994-96 (työ aloitettu 1993 syksyllä)

Kustannusarvio: 30 000 mk (käytetty 20 000 mk v.1993)

2 Koordinoidaan teollisuuslaitosten ympäristölupien yhteydessä tehtävät ympäristövaikutusselvitykset ja kaavoittajan tekemät ympäristöselvitykset keskenään siten, että kaikki ympäristöön vaikuttavat tekijät tulevat riittävän ajoissa huomioiduksi.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: lääninhallitus, rakennusvalvontavirasto ja kaupunkisuunnitteluvirasto

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: virkatyönä

4. ENERGIAHUOLTO

- 1 Energialaitos toteuttaa valtakunnallista rikki- ja typpipäästöjen vähentämisperiaatteita kaikissa laitoksissa ja pyrkii saavuttamaan tavoitteet ennen määräaikaan. Laitoskohtaiset toimenpiteet ratkaistaan ympäristölupien yhteydessä. Pääperiaatteena on, että ilmansuojeluteknisissä ratkaisussa noudatetaan parhaan taloudellisesti käytettävissä olevan tekniikan periaatetta.

Vastuuvirasto: energialaitos

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 95 milj.mrk (kokonaisinvestoinnit)

32 milj.mrk/v (käyttömenot)

1994 ei varattu investointeihin, mutta ne toteutettaneen siirtomäärärahoilla (n. 27 milj.mrk).

- 2 Energialaitos tehostaa edelleen toimintaansa kuluttajille suunnattujen neuvonta- ja energiansäästöpalvelujen tuottajana (palautetietoa, energiakatselmuksia, energiansäästöinvestointeja).

Vastuuvirasto: energialaitos

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: virkatyö + 4 milj. mrk/v

1994 varattu 2,8 milj. mrk

- 3 Energialaitos pyrkii ottamaan käyttöön kokonaisvaltaisen resurssisuunnittelun, joka ottaa samanaikaiseen tarkasteluun kaikki energian tuottajapuolen ja energian käyttäjäpuolen mahdollisuudet energiankäytön tehostamiseen ja energiansäästöön.

Vastuuvirasto: energialaitos

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 -

Kustannusarvio: virkatyö

- 4 Kehittäessään energianmyyntitariffeja energialaitos pyrkii laatimaan tariffinsa siten, että ne ohjaavat myös rationaaliseen energiankäyttöön ja primäärienergian säästöön sekä vähentävät ympäristön kuormitusta.

Vastuuvirasto: energialaitos

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 -

Kustannusarvio: virkatyö

5. JÄTEHUOLTO

YTV-alueen jätehuoltopoliittisessa suunnitelmaluonnoksessa on esitetty suuri joukko vuosikymmenen loppuun mennessä toteutettavaksi tarkoitettuja toimenpiteitä aiemmin esitettyjen jätehuoltopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Seuraavassa esitetyt toimenpiteet sisältyvät suureksi osaksi tähän suunnitelmaluonnokseen. Jätehuollon kehittämistä koituvat kustannukset katetaan asiakkailta perittävillä jätehuoltomaksuilla.

Jätemäärän vähentäminen ja hyötykäytön lisääminen

- 1 Lisätään pysyvää jäte- ja hyötykäyttöneuvontaa yrityksille ja kotitalouksille.

Vastuuvirasto: YTV

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, Kierrätyskeskus Oy

Aikataulu: 1994-1998

Kustannusarvio: 1994-1998 750 000 mk

Tarve vuodelle 1994 150 000 mk

- 2 Laaditaan rakennusjätteiden lajitteluun velvoittavat jätehuoltomääräykset

Vastuuvirasto: YTV

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: virkatyö

- 3 Päätetään sekajätteestä perittävien maksujen tuntuvasta korottamisesta tukemaan jätemäärän vähentämistä ja jätteiden lajittelua.

Vastuuvirasto: YTV

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: virkatyö

- 4 Tehostetaan lasin, metallin, paperin ja pahvin hyötykäyttöä ja tavaroiden uudelleenkäyttöä laajentamalla hyötyjätteiden aluekeräilyä, perustamalla uusia pienjäteasemia ja kehittämällä pääkaupunkiseudulla Kierrätyskeskus Oy:n toimintaa. Lisäksi edistetään jätteiden kompostointia erityisesti pienissä asuinkiinteistöissä. Selvitetään myös muiden jätelajien, kuten muovin hyötykäyttömahdollisuuksia.

Vastuuvirasto: YTV, Kierrätyskeskus Oy

Yhteistyövirasto:

Aikataulu: 1994-1998

Kustannusarvio: 25 milj. mk tarkoittaa erilliskeräilyn kustannuksia vuonna 1998. Loppusumma on karkea arvio. Vuosittaiset kustannukset lisääntyvät erilliskeräilyn laajentuessa. 25 milj. mk on noin 10 % jätehuoltolaitoksen kokonaiskustannuksista vuonna 1992.

- 5 Ongelmajätehuollon tehostaminen

Tehostetaan heikoimmin käsittelyyn palautuvien ongelmajätteiden talteen saantia PKT-yritysten ja kotitalouksien ongelmajätetietoutta lisäämällä.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: YTV

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: virkatyö

- 6 Tehostetaan CFC-aineiden talteenottoa eristeistä; YTV:lle hankitaan talteenottolaitteisto.

Vastuuvirasto: YTV

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, kierrätyskeskus

Aikataulu: 1994

Kustannusarvio: Laittehankintaan on varattu YTV-suunnitelmassa vuodelle 1994 1,5 milj. mk, jolla hanke voidaan myös toteuttaa.

- 7 Vähennetään roskaantumista roska-astioiden määrän ja tyhjennysten lisäämisellä ja tehostamalla siivousta erityisesti helposti roskaantuvilla alueilla.

Vastuuvirasto: rakennusvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, kiinteistövirasto, liikuntavirasto

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: vuosille 1994-1998 8 milj. mk

Tarve vuodelle 1994 1,6 milj. mk

Varattu vuodelle 1994 1,6 milj. mk

6. MAAPERÄ

- 1 Vuosittaisen tutkimusohjelman lisäksi laaditaan tutkimussuunnitelma vuoteen 2000 asti, johon sisällytetään myös sellaiset saastuneiksi tiedetyt tai epäillyt alueet, joiden maakäyttö ei ole muuttumassa. Tutkimussuunnitelman pohjalta tehdään vuosittain tarkistettu tutkimusohjelma, jossa varmistetaan, että asuin- tai virkistyskäyttöön muutettavilla alueilla tarvittavat tutkimukset ehditään tehdä riittävän ajoissa. Maaperän tutkimustarve tai tutkimustulokset tulee esittää kaavaselostuksessa ja kustannukset tulee sisällyttää kaavataloustarkasteluihin.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-1998

Kustannusarvio: 1 mmk/vuosi, lisäksi kunnostustoimien kustannukset. Arviot täsmentyvät asunto-ohjelman hyv. jälkeen alueiden toteuttamisaikataulun.

Tarve 1994 1 milj. mk

Varattu 1994 0 mk

- 2 Laaditaan Helsingin olosuhteisiin soveltuvat maaperän kunnostustarpeen arviointikriteerit. Kriteerien valmistelussa käytetään tähän mennessä saatuja tutkimustuloksia, maaperän taustapitoisuuksia, vesi- ja ympäristöhallituksen valmistelemaa maaperän saastuneisuuden ohjearvoja sekä ulkomaisia ohjearvoja.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Aikataulu: 1994-1998

Kustannusarvio: 50 000 mk/vuosi, lisäksi virkatyötä

- 3 Helsingin kaupunki osallistuu maaperän tutkimusmenetelmien ja kunnostustoimien kehitystyöhön. Öljyisten maiden soveltumista kompostointiin edelleen selvitetään. Maa-, pohjavesi- ja huokosilmanäytteiden analytiikkaa kehitetään erityisesti orgaanisten epäpuhtauksien osalta.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistövirasto

Aikataulu: 1994-1998

Kustannusarvio: 50 000 mk/vuosi, lisäksi virkatyötä

7. ASUNTOJEN TERVEELLISYYS

Sisäilman laadun parantamiseksi on alennettava radonpitoisuutta, vähennettävä haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) määrää ja huolehdittava kosteusvaurioihin liittyvien homehaittojen torjunnasta. Ilmanvaihdon toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota, samoin ongelmiin, jotka liittyvät vilkkaiden liikenneväylien varrelle rakentamiseen.

Sisäilman laadun ja terveydellisten haittojen yhteyden selvittäminen edellyttää epäpuhtauk-

sien mittausten kehittämistä.

1

Radon

Sisäilman radonpitoisuuden alentaminen vähentää oleellisesti ihmiseen kohdistuvaa radioaktiivista säteilyä ja sen aiheuttamia terveydellisiä haittoja.

Helsingin kaupungin alueella meneillään oleva asuntojen radonpitoisuuden kartoitus saatetaan loppuun vuoteen 1996 mennessä. Selvitys tehdään yhteistyössä säteilyturvakeskuksen kanssa, joka on laatinut olemassa olevien tulosten ja muiden perustietojen pohjalta alueelliset mittaussuunnitelmat.

Tutkimusten jälkeen on käytettävissä Helsinkiä koskeva perustiedosto radonin osalta. Tätä hyväksi käyttäen voidaan nykyistä tarkemmin harkita, tarvitseeko jollekin alueelle rakennettaessa varautua radonin torjuntaan.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirastot: säteilyturvakeskus, rakennusvalvontavirasto

Aikataulu: 1994-96

Kustannusarvio: 22 000 mk

2

Rakennus- ja sisustusmateriaalit

Sisäilman terveydelliseen laatuun vaikuttavat oleellisesti rakennus- ja sisustusmateriaalien haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOC). Materiaalien päästöjä sisäilmaan selvitetään sekä omin tutkimuksin että seuraamalla kansallisia ja kansainvälisiä tutkimuksia.

Haitallisimmat materiaalit korvataan vähemmän päästöjä aiheuttavilla materiaaleilla.

Kaupungin kiinteistöjen asbestikartoitukset saatetaan loppuun. Asbestisaneeraukset toteutetaan rakennusten peruskorjausten yhteydessä.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: rakennusvalvontavirasto, sosiaalivirasto, rakennusvirasto,

asuntotuotantotoimisto, liikuntavirasto

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: työt tehdään virkatyönä

3 Ilmanvaihto

Oikein toimiva ilmanvaihto vaikuttaa merkittävästi sisäilman laatuun. Uudis- ja korjauskentämissä on kiinnitettävä suunnittelijoiden ja rakentajien huomio ilmanvaihdon ratkaisevaan merkitykseen sisäilman laadun kannalta. Ilmanvaihdon tulee täyttää sille asetetut vähimmäisvaatimukset.

Vastuuvirasto: rakennusvalvontavirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus, asuntotuotantotoimisto, rakennusvirasto, liikuntavirasto

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: työt tehdään virkatyönä

4 Rakentaminen liikenneväylien läheisyydessä

Vilkkaiden liikenneväylien läheisyyteen rakennettaessa ja vanhoja rakennuksia peruskorjattaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että

- ikkunoiden ja ulkoseinien ääneneristys, toteutetaan siten, että melutaso sisällä on korkeintaan 35 dB (A)
- tuloilma otetaan rakennuksen puhtaammalta puolelta ja se suodatetaan ulkoilman epäpuhtaudet huomioon ottaen tehokkaasti.

Vastuuvirasto: rakennusvalvontavirasto

Yhteistyövirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: työt tehdään virkatyönä

5. Homeet

Kosteus- ja homevaurioita koskevat valitukset ovat lisääntyneet. Rakennuslupia myönnettäessä ja rakennusaikaisten tarkastusten yhteydessä varmistetaan, että toteutettavat rakennetekniset ratkaisut eivät aiheuta kosteusvaurioiden syntymistä. Todetut kosteus- ja homevauriot korjataan. Näytteiden analytiikkaa kehitetään tapausten selvittämiseksi entistä tarkemmin. Elektronimikroskopian käyttömahdollisuudet hometutkimuksissa selvitetään.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus, rakennusvalvontavirasto

Yhteistyövirasto: rakennusvirasto, asuntotuotantotoimisto

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: työt tehdään virkatyönä

8. VESIENSUOJELU

Sen ohella, että Helsinki tuntee vastuunsa Suomenlahden ja Itämeren suojelussa, huolehditaan kaupunkilaisia lähellä olevien rantavesien ja sisälahtien suojelusta ja kunnostuksesta. Kaupungin omien jätevesien vaikutusalue pidetään myös mahdollisimman pienenä.

1 Laaditaan ranta- ja vesialueiden suojelun ja käytön yleissuunnitelma.

Suunnitelmassa (ns. coastal plan) osoitetaan ja priorisoidaan vedenlaatu- ja rantojen maankäyttötietojen pohjalta mm. kunnostusta vaativat merenlahdet, uusien uimarantojen ja muiden merellisten virkistyspisteiden perustamiseen soveltuvat ranta- ja vesialueet, mahdolliset uudet venesatamat sekä veneily- ja melontareitit niiden vaatiminen rakenteineen, lähivesien ja naapurikuntien vesien suojelun edellyttämät viemäriverden ja sadevesien käsittely- ja johtamistavat, merenpohjan suojelutavoitteet, uudet ruoppausmassojen läjitysalueet jne.

Jotta kuntalaisten asiantuntemus tulee parhaiten hyödynnetyksi, varataan ympäristöalalla toimiville kansalaisjärjestöille mahdollisuus osallistua suunnitelman tekoon jo sen alkuvaiheissa.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: vesi- ja viemärilaitos, liikuntavirasto, satamalaitos, raken-

nusvirasto

Aikataulu: 1994-1996

Kustannusarvio: virkatyönä

2 Puroja ja merenlahtia kunnostetaan

Purovesien laatutarkkailua täydennetään purokohtaisilla kuormituskartoituksilla ja virtaamamittauksilla. Purojen virtaamia lisätään tarvittaessa lisäjuoksutuksilla siihen soveltuvista pinta- tai pohjavesistä. Ojien perkaus- ja rakennustöiden yhteydessä muodostuvat luiskat verhoillaan ja nurmetetaan sameutta aiheuttavan savieroosion estämiseksi. Vantaanjoen uoman ohella myös peltoalueiden pienimmät ojat ja purot varustetaan suojakaistoilla, jotka vähentävät saven pääsyä vesistöön. Kaupungin sisällä olevia merenlahtia, esim. Töölönlahtea ryhdytään kunnostamaan samalla kun Viikin-Vanhankaupunginlahden lampareiden kunnostusta jatketaan yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa.

Vastuuvirasto: rakennusvirasto, vesi- ja viemärilaitos

Yhteistyövirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto, liikuntavirasto, satamalaitos, kiinteistövirasto, ympäristökeskus

Aikataulu: 1995-1998

Kustannusarvio 1994-1998: 10 Mmk

Tarve vuodelle 1994: -

Varattu vuodelle 1994: -

Kunnostushankkeet pyritään huomioimaan eri hallintokuntien talousarvioissa vuodesta 1995 alkaen, jolloin kohdan 8.1 yleissuunnitelma on näiltä osin valmistunut.

3 Viemäristön ylivuoto- ja sadevesien käsittely aloitetaan

Sekaviemäröidyn alueen ylivuotovesien käsittelyvaihtoehdot ja niiden kustannukset tutkitaan ja käsittelyä aletaan toteuttaa. Erillisviemäröidyillä alueilla estetään katupintojen sadeveden pääsy arimmille virkistys- ja luonnonrannoille.

Vastuuvirasto: vesi- ja viemärilaitos

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-1997

Kustannusarvio: 1994-1998 suunnitteluun 50 000 mk/v (ehdotus)

4 Pohjavesien suojelusta huolehditaan

Kaupungin pohjavesialueet inventoidaan ja luokitellaan uusien luokitteluohjeiden mukaisesti. Annetaan ohjeet pohjavesien suojaamisesta kaavoituksessa ja rakennustoiminnassa.

Vastuuvirasto: vesi- ja viemärilaitos, ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: kiinteistövirasto, vesi- ja ympäristöpiiri, kaupunkisuunnitteluvirasto

Aikataulu: 1995-1996

Kustannusarvio: virkatyönä

9. LUONTO JA VIRKISTYS

1 Virkistysalueiden käyttötutkimusten pohjalta laaditaan vuonna 1995 Helsingin virkistysalueohjelma, jossa määritellään virkistysalueiden kehittämis- ja hoitotoimenpiteet 1990-luvulla.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus, kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: rakennusvirasto, kiinteistövirasto, liikuntavirasto

Aikataulu: 1995

Kustannusarvio: työ tehdään virkatyönä

2 Kaikkien viheralueiden rakentamisen ja hoidon suunnittelussa (esimerkiksi v. 1995 laadittavassa metsäsuunnitelmassa) lisätään luonnon monimuotoisuutta ja turvataan harvinaisten lajien elinympäristöjen säilyminen.

Vastuuvirasto: kiinteistövirasto, rakennusvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: 1,2 milj. mk (metsäsuunnitelman suunnittelukustannukset)

1994-98), osa suunnittelusta tehdään virkatyönä

Tarve vuodelle 1994:-

- 3 Kaupunki hankkii virkistysalueita uusien asuinalueiden läheisyydestä ja saaristosta maanvaihdoon. Myös Nuuksion kansallispuiston periaatepäätöksen toteuttamista kaupunki edesauttaa maanvaihdoon.

Vastuuvirasto: kiinteistövirasto

Yhteistyövirasto: liikuntavirasto, ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: aluevaihdoon

- 4 60- ja 70-luvulla rakennettujen lähiöiden kaavoitetut, mutta toteuttamatta jääneet, virkistysalueet kunnostetaan.

Vastuuvirasto: rakennusvirasto, liikuntavirasto

Yhteistyövirasto: kiinteistövirasto

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: n. 4,2 mmk/v

Tarve vuodelle 1994: n. 800 000 mk

Varattu vuodelle 1994 n. 800 000 mk

- 5 Uusilla rakentamisalueilla, Vuosaarella ja Viikki-Kivikossa, virkistys- ja ulkoilualueiden riittävyys ja hyvä laatu turvataan suunnittelemalla ne samanaikaisesti asuinalueiden suunnittelun kanssa.

Vastuuvirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto

Yhteistyövirasto: kiinteistövirasto, liikuntavirasto, rakennusvirasto, ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: työ tehdään virka- ja konsulttityönä

- 6 Kaikkiin uusiin asuinalueisiin rajoittuvien viheralueiden olemassa olevan luonnon säilyminen turvataan järjestämällä vähimmäistason luonnonhoito ja rakentamalla polkuverkosto

heti asuntojen rakentamisen yhteydessä.

Vastuuvirasto: rakennusvirasto, kiinteistövirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: 300 000 mk/v

Tarve vuodelle 1994 300 000 mk

Varattu vuodelle 1994 100 000 mk (kiinteistövirasto)

- 7 Helsingin kaupungin vesiliikenneselvityksen perustietoja käyttäen suunnitellaan ja järjestetään tärkeimmät vesiliikenteen yhteysreitit saariston virkistysalueiden saavutettavuuden parantamiseksi.

Vastuuvirasto: liikennelaitos, liikuntavirasto, satamalaitos

Yhteistyövirasto: kiinteistövirasto, rakennusvirasto, ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: vähintään 300 000 mk/v

Tarve vuodelle 1994 300 000 mk

Varattu vuodelle 1994:-

- 8 Luonnonsuojeluohjelman rauhoittamattomille kohteille tehdään rauhoitusesitykset. Manteleen suojelukohteet ovat Skatanniemi ja Saunalahti.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistövirasto

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: työ tehdään virkatyönä

Lisäksi on rauhoittamatta Bruksvikenin-Torpvikenin-Östersundominlahden alue Sipoossa. Rauhoitettavia saaria ja luotoja on yhteensä 25 kappaletta.

Alueita, joille rauhoitusesitys on tehty, mutta joiden käsittely on vielä kesken ovat Porvarinlahti, Rastilan neva, Slättmossen ja Stansvikin kaivos- ja lehtoalue.

- 9 Toteutetaan laaditut luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä laaditaan ne uusille alueille. Kunnostuksen ja hoidon painopistealueena on kansainvälisesti arvokas, osittain valtion osittain Helsingin kaupungin omistama Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue ympäristöineen. Hoito- ja käyttösuunnitelma on valmistumassa Helsingin ja valtion edustajien yhteistyönä. Toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset jakautuvat maanomistajien, valtion ja Helsingin kaupungin kesken.

Lausunnossaan Viikin-Vanhankaupunginlahdenhoito- ja käyttösuunnitelmasta ympäristöministeriö toteaa kustannusjaosta, että päätös rauhoituksesta tehdään erikseen. Lausunnossa todetaan kuitenkin, että valtioneuvoston vesistöjen kunnostusta koskevan periaatepäätöksen mukaiset perusteet kustannuksiin osallistumisesta ovat olemassa.

Vastuuvirasto: kiinteistövirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: 800 000 mk/vuosi ensimmäisenä neljävuotisjaksona

- 10 Perustetaan eri virastojen ja asukkaiden käyttöön Helsingin luontotietopankki, johon tallennetaan alueen luontoa ja luonnonsuojelualueita koskevat perustiedot.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: kiinteistövirasto

Aikataulu: 1995-96

Kustannusarvio: n. 200 000 mk

10. YMPÄRISTÖKASVATUS

- 1 Sateenvarjoryhmä kootaan eri hallintokuntien ympäristökasvatuksen parissa työskentelevistä henkilöistä. Ryhmä teettää tutkimuksen ympäristökasvatuksen tarpeesta Helsingissä sekä kehittää ympäristökasvatusta ja siihen liittyvää arviointia.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: nuorisoasiankeskus, Korkeasaari, kouluvirasto, liikuntavirasto, sosiaalivirasto, Suomenkielinen työväenopisto, Svenska arbetarinstitu-

tet, terveysvirasto, ammattiopetusvirasto, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus OY, YTV

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: 10.000 mk/v

- 2 Suunnitellaan ja toteutetaan kaupungin henkilöstölle ja luottamushenkilöille ympäristökoulutusta.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: nuorisoasiankeskus, Korkeasaari, kouluvirasto, liikuntavirasto, sosiaalivirasto, Suomenkielinen työväenopisto, Svenska arbetarinstitutet, terveysvirasto, ammattiopetusvirasto, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus OY, YTV

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: virkatyönä

- 3 Helsinkiläisille tuotetaan paikallistason ympäristöopas, johon kootaan tietoa siitä, miten Helsingissä voi kuluttaa, hoitaa jätteensä, asua ja liikkua ja harrastaa ympäristöä vähemmän rasittavasti. Oppaassa kerrotaan myös miten Helsingissä voi toimia ympäristön puolesta ja tehdään mm. tunnetuksi vihreän joutsen-merkin myöntämisperusteet. Vihkonen jaetaan jokaiseen kotitalouteen.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: YTV, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus OY, Korkeasaari, nuorisoasiainkeskus, liikuntavirasto, kiinteistövirasto, kouluvirasto, sosiaalivirasto

Aikataulu: 1994

Kustannusarvio vuodelle 1994: 200 000 mk

- 4 Ympäristövalistuskeskus toteutetaan Viikin-Vanhankaupunginlahden alueelle joko Viikin tiedepuiston yhteyteen tai Vantaanjokisuulle korostaen Viikin ja Vantaanjoen Helsingin kosken kulttuurihistoriallista ja maisemallista merkitystä sekä Vanhankaupunginlahden luonnonsuojeluarvoa.

Luonto- ja ympäristökeskusten (Nuorten luontotalo, Korkeasaari, Harakan luontokeskus,

Fallkullan kotieläintila ja Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus) toimintaa tuetaan ja kehitetään.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistövirasto, rakennusvirasto, Kaupungin museo, Helsingin yliopisto, kulttuuriasiainkeskus

Aikataulu: 1994-1998

Kustannusarvio: 3.092 milj. mk

Kuntasuunnitelmaan on esitetty v. 1996 292 000 mk ja v. 1997 2.8 milj. mk

- 5 Ala-asteelle ja päivähoitoikäisille suunnitellaan ja toteutetaan luontokoulu. Toiminta aloitetaan entisten keskusten yhteydessä. Ohjelmakauden lopussa selvitetään mahdollisuus omien tilojen saamiseksi.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus,

Yhteistyövirasto: sosiaalivirasto, kouluvirasto, nuorisoasiainkeskus, kiinteistövirasto

Aikataulu: 1995 -

Kustannusarvio: 1995 -> 150 000 mk/v

- 6 Luontoretkitoimintaa kehitetään sisältämään myös uusien asuntoalueiden lähiympäristöt sekä alueet, joille suunnitellaan ympäristön kannalta ratkaisevia muutoksia. Myös saaristoluontoretkiä järjestetään laajemmin Helsingissä.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: liikuntavirasto, kiinteistövirasto

Aikataulu: 1994-

Kustannusarvio: 80 000 mk/vuosi

11. HANKINNAT

- 1 Hankintaohjeita muutetaan siten, että myös ympäristönäkökohdat tulevat riittävästi huomioiduksi. Tarjouspyynnöissä edellytetään tuotteen ympäristövaikutusten selvittämistä.

Vastuuvirasto: hankintakeskus

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994

Kustannusarvio: virkatyönä

- 2 Selvitetään ympäristön kannalta kriittiset tuotteet ja niiden elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset käyttäen hyväksi olemassaolevaa tietoa.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: hankintakeskus

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 100 000 mk

- 3 Siirrytään kaupungin diesel-kalustossa ympäristöystävällisemmän polttoaineen (city-diesel) käyttöön ja harkitaan niihin katalysaattoreita. Joukkoliikenteen kilpailuttamistilanteessa edellytetään yhtä hyvää kalusto- ja polttoainetasoa myös muilta liikennöitsijöiltä.

Vastuuvirasto: liikennelaitos, rakennusvirasto (kilpailuttaminen: joukkoliikennelautakunta, kaupunginhallitus)

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 1.8 milj.mk/v

- 4 Suositetaan kuljetuskaluston uudishankinnoissa kaasukäyttöisiä busseja ja kuorma-autoja, mikäli ne osoittautuvat soveltuviksi.

Vastuuvirasto: liikennelaitos ja rakennusvirasto

Yhteistyövirasto: ympäristökeskus

Aikataulu: 1994 - 1998

Kustannusarvio: 200 000 mk/bussi (lisäkustannus; normaali hankintahinta noin 1.4 milj.mk)

12. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

- 1 Tiivistetään kansainvälistä yhteistyötä osallistumalla aktiivisesti kansainvälisen paikallishallinnon ympäristöjärjestö ICLEI:n toimintaan erityisesti ilmastomuutosten haittojen vähentämiseksi, sekä kansainvälisten ympäristönsuojelun tietojärjestelmien hyödyntämiseksi. Seurataan YK:n ympäristön ja kehitystoimikunnan (UNCED) työtä ja raportoidaan paikallishallintoon suunnatuista esityksistä. Pyritään aktiivisesti ottamaan oppia ja välittämään tietoa ympäristön kannalta mielenkiintoisista kansainvälisistä kokemuksista.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: YTV, energialaitos, kaupunkisuunnitteluvirasto, tietokeskus

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: 50 000 mk/v

- 2 Itämeriyhteistyötä kehitetään ympäristönsuojelun alalla erityisesti Tallinnan ja Pietarin kaupunkien kanssa. Tutkimus-, koulutus- ja suunnitteluyhteistyön lisäksi jatketaan lakautettavien ja jätevedenpuhdistamoiden laitteiden sijoittamista Itämeren maihin.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus, vesi- ja viemärilaitos

Yhteistyövirasto: ympäristöministeriö, lääninhallitus

Aikataulu: 1995-96

Kustannusarvio: 200 000 mk/v (kaupungin osuus).

13. MUUT TOIMENPITEET

- 1 Seuranta

Arvioidaan ympäristönsuojeluohjelman toimenpiteiden toteutus ja vaikutus. Täsmennetään tarvittaessa toimenpide-esityksiä arvion pohjalta.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: muut kaupungin virastot ja laitokset sekä asukas- ja kaupunginosajärjestöt

Aikataulu: 1995, 1997

Kustannusarvio: virkatyönä

- 2 Ympäristövaikutusten arviointia kehitetään kaupungin omassa toiminnassa laatimalla virastoja ja laitoksia koskeva Helsingin YVA-ohje, jossa esitetään ympäristövaikutusten arvioinnin liittyminen taloussuunnitteluun ja rakennus- ja muiden hankkeiden suunnitteluun.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: energialaitos, vesi- ja viemärilaitos, rakennusvirasto, kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistövirasto, satamalaitos, liikuntavirasto, rakennusvalvontavirasto, terveysvirasto

Aikataulu: 1994-95

Kustannusarvio: virkatyö

- 3 Ympäristön tilinpidon suunnittelu kaupungin virastoissa, laitoksissa ja liikelaitoksissa. Tilinpidossa pyritään arvioimaan investointi- ja käyttömenojen sisältö suhteessa toimenpiteiden ympäristövaikutuksiin.

Vastuuvirasto: ympäristökeskus

Yhteistyövirasto: kaupunginkanslia

Aikataulu: 1994-98

Kustannusarvio: virkatyö + koulutukseen 10 000 mk/v

18.5.1994

ote

144 §

Jatkokäsittelyyn kaupunginvaltuuston kokouksesta 4.5.1994:
HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖNSUOJELUN TAVOITE- JA TOIMEN-
PIDEOHJELMA VUOSILLE 1994 - 1998

Khs 78/02375/93

Esityslistan asia nro 2

- -

Puheenjohtaja totesi hyväksytyyn käsittelyjärjestyksen mukaisesti, että kokouksessa 4.5.1994 julistettiin keskustelu asiassa päättyneeksi ja asia pantiin pöydälle tähän kokoukseen äänestysten toimittamista varten.

Lisäksi puheenjohtaja totesi, että ehdotuksista on jaettu yhdistelmä, jossa ovat sekä vastaehdotukset että toivomusponnet.

Puheenjohtajan ehdotuksesta hyväksyttiin menettely, että yhdistelmä sitä erikseen lukematta merkitään selontekona pöytäkirjaan seuraavasti:

VASTAEHDOTUKSET

1 Biaudet + Hautala

Sivulle 35 uusi kohta 8.5:

Jätevesien typpipäästöjen vähentäminen

Varaudutaan tehostamaan Viikinmäen jäteveden puhdistuslaitoksen typenpoistoa.

Vastuuvirasto: Vesi- ja viemärilaitos
Yhteistyövirasto: Rakennusvirasto
Aikataulu: 1997 - 1998
Kustannusarvio: Työ tehdään virkatyönä

2 Biaudet + Hautala

Sivulta 29 poistetaan sana "taloudellisesti", jolloin virke kuuluu seuraavasti:

Pääperiaatteena on, että ilmansuojeluteknisissä ratkaisuissa noudatetaan parhaan käytettävissä olevan tekniikan periaatetta.

3 Biaudet + Hautala

Toimenpide-ehdotus 3 sivulla 29 täydennetään seuraavasti:

18.5.1994

ote

Energialaitos pyrkii siirtymään least-cost -periaatteen mukaisesti energiapalvelujen myyntiin ja ottamaan käyttöön kokonaisvaltaisen resurssisuunnittelun, joka ottaa samanaikaiseen tarkasteluun kaikki energian tuottajapuolen ja energian käyttäjäpuolen mahdollisuudet energiankäytön tehostamiseen ja energiansäästöön.

TOIVOMUSPONNET

1 Bryggare + Halonen

Kaupunginvaltuusto edellyttää, etteivät kaupungin eri hallintokunnat ryhdy merkittäviin uusiin harvennushakkuisiin ennen metsäsuunnitelman laatimista.

2 Hentilä + Vasara

Viitaten mm. kaupunkisuunnittelulautakunnan ja rakennuslautakunnan Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelmasta vuosille 1994 - 1998 antamiin lausuntoihin, joissa todetaan Yleiskaava 92:n osittain jo vanhentuneen, kaupunginvaltuusto kehottaa kaupunginhallitusta ryhtymään toimiin Yleiskaava 92:n tarkistamiseksi niin, että mm. kaavataloudelliset seikat ja yleiskaavan ympäristövaikutukset otetaan perusteellisen arvioinnin kohteeksi.

3 Häikiö + Molander

Vaikka katupölyn poistamisesta on vuosia puhuttu, sitä on tutkittu ja sen eteen on ryhdytty monin tavoin toimimaan erityisesti tänä keväänä, on katupöly ympäristöohjelman mukaan edelleen Helsingin ilmanlaadun ongelmallisina osatekijä.

Hyväksyessään ohjelman kaupunginvaltuusto kehottaa kaupunginhallitusta selvittämään uusimman tekniikan tarjoamia keinoja katupölyn tason alentamiseksi edelleen.

4 Hautala + Tuomola

Hyväksyessään ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelman vuosille 1994 - 1998 kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus tuo kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi rakennetun ympäristön parantamishjelman.

5 Kallio + Salin

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelman vuosille 1994 -

18.5.1994

ote

1998 toteutumisen seurantaraportti tuodaan valtuustokäsittelyyn seuraavan tavoite- ja toimenpideohjelman osana.

6 Salin + Tarkkanen

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus ryhtyy toimenpiteisiin ympäristövalistuskeskuksen toteuttamisen turvaamiseksi Vantaanjoensuuhun / Vanhankaupunginlahden pohjukkaan toimenpideohjelman mukaisesti.

7 Vasara + Hentilä

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus ryhtyy toimiin kuntalaisten ympäristötietouden lisäämiseksi, mm. kiirehtimällä suunnitteilla olevan ympäristöoppaan toteuttamista.

8 Molander + Paasikivi

Katujen hiekoitukseen kiinnitetään huomiota. Vältetään liikaa hiekoitusta ja hiekoitusta sulaneisiin katuosuuksiin. Hiekoituksen tulee kohdistua vain niihin katuosuuksiin, joissa sitä erityisesti tarvitaan.

9 Molander + Paasikivi

Kaupungin omistamien asuntojen suunnittelu- ja toteutusvirheistä johtuvia korjauksia ei saa maksattaa vuokralaisilla. Tämä tarkoittaa korjauksia, jotka selvästi eivät ole talojen vanhuudesta johtuvaa peruskorjausta.

10 Junes + Heinämies

Kaupunginvaltuusto edellyttää, kun kaupungin sisällä olevia merenlahtia esim. Töölönlahtea ryhdytään kunnostamaan, pyritään rantaviivan alkuperäisyys säilyttämään ja näin turvataan samalla rantaluonnon monimuotoisuutta.

11 Heinämies + Kaunonen

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus antaa rakennusviraston tehtäväksi selvittää mahdollisuudet korvata kaupunkikuvan kannalta keskeisesti sijaitsevat Siltavuorenrannan ja Hakaniemrannan lumenkaatopaikat maisemallisesti sivummalla sijaitsevilla paikoilla.

18.5.1994

ote

12 Mäkelä + Lekman

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus selvittää mahdollisuudet parantaa ympäristötekniikkaan ja -teknologiaan erikoistuneiden pk-sektorin yritysten toimintaedellytyksiä Helsingissä.

13 Liemola + Bremer

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että ryhdyttäessä toteuttamaan kaupunginvaltuuston hyväksymässä teollistamistyöryhmän loppuraportissa ehdotettuja teollisuuskortteleita niiden sijoittamisessa noudatetaan nyt hyväksyttyä ympäristönsuojeluohjelmaa.

14 Bremer + Kaunola

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että toteutetaan liikennetekniikan uusimpien tutkimustulosten mukaisia ratkaisuja asetettujen ympäristönsuojelu-, päästö- ja energiansäästötavoitteiden saavuttamiseksi.

15 Hentilä + Vasara

Kaupunginvaltuusto edellyttää, että ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelmaa toteutettaessa otetaan huomioon ympäristöterveydenhuollon näkökulma ja että ohjelmaa kehitettäessä ympäristöterveydenhuolto otetaan omaksi alakohdaksi.

Selonteko myönnettiin oikeaksi.

Puheenjohtaja esitti hyväksyttäväksi seuraavan äänestysmenettelyn, jonka valtuusto hyväksyi: Vastaehdotukset äänestetään yhdistelmän mukaisessa järjestyksessä asettamalla muutosehdotus vastaavan kaupunginhallituksen ehdotuksen vastaehdotukseksi. Toivomusponseista äänestetään jokaisesta erikseen.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä ensimmäinen äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy kaupunginhallituksen ehdotuksen, äänestää jaa; jos ei voittaa, on valtuutettu Biaudetin numerolla 1 merkitty vastaehdotus hyväksytty.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 41 jaa-ääntä ja 41 ei-ääntä, minkä lisäksi 1 valtuutettu äänesti tyhjää ja 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä. Puheenjohtaja ilmoitti äänestäneensä jaa, joten kaupunginhallituksen ehdotus oli hyväksytty tältä osin.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä toinen äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy

18.5.1994

ote

kaupunginhallituksen ehdotuksen, äänestää jaa; jos ei voittaa, on valtuutettu Biaudetin numerolla 2 merkitty vastaehdotus hyväksytty.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 43 jaa-ääntä ja 40 ei-ääntä, minkä lisäksi 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt kaupunginhallituksen ehdotuksen tältä osin.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä kolmas äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy kaupunginhallituksen ehdotuksen, äänestää jaa; jos ei voittaa, on valtuutettu Biaudetin numerolla 3 merkitty vastaehdotus hyväksytty.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 43 jaa-ääntä ja 40 ei-ääntä, minkä lisäksi 1 valtuutettu äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt kaupunginhallituksen ehdotuksen tältä osin.

Muilta osin kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginhallituksen ehdotuksen yksimielisesti.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä neljäs äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Bryggaren numerolla 1 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 69 jaa-ääntä ja 4 ei-ääntä, minkä lisäksi 11 valtuutettua äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt valtuutettu Bryggaren numerolla 1 merkityn toivomusponnen.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä viides äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Hentilän numerolla 2 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 29 jaa-ääntä ja 54 ei-ääntä, minkä lisäksi 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä kuudes äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Häikiön numerolla 3 merkityn toivomus-

18.5.1994

ote

ponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 60 jaa-ääntä ja 19 ei-ääntä, minkä lisäksi 5 valtuutettua äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt valtuutettu Häikiön numerolla 3 merkityn toivomusponnen.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä seitsemäs äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Hautalan numerolla 4 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 37 jaa-ääntä ja 44 ei-ääntä, minkä lisäksi 3 valtuutettua äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä kahdeksas äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Kallion numerolla 5 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 34 jaa-ääntä ja 46 ei-ääntä, minkä lisäksi 4 valtuutettua äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä yhdeksäs äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Salinin numerolla 6 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 51 jaa-ääntä ja 31 ei-ääntä, minkä lisäksi 1 valtuutettu äänesti tyhjää ja 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt valtuutettu Salinin numerolla 6 merkityn toivomusponnen.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä kymmenes äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Vasaran numerolla 7 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

18.5.1994

ote

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 54 jaa-ääntä ja 18 ei-ääntä, minkä lisäksi 12 valtuutettua äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt valtuutettu Vasaran numerolla 7 merkityn toivomusponnen.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 11. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Molanderin numerolla 8 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 10 jaa-ääntä ja 68 ei-ääntä, minkä lisäksi 5 valtuutettua äänesti tyhjää ja 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 12. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Molanderin numerolla 9 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 17 jaa-ääntä ja 60 ei-ääntä, minkä lisäksi 6 valtuutettua äänesti tyhjää ja 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 13. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Juneksen numerolla 10 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 46 jaa-ääntä ja 31 ei-ääntä, minkä lisäksi 7 valtuutettua äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt valtuutettu Juneksen numerolla 10 merkityn toivomusponnen.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 14. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Heinämiehen numerolla 11 merkityn toivomusponnen, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 33 jaa-ääntä ja 49 ei-ääntä, minkä lisäksi 3 valtuutettua äänesti

18.5.1994

ote

tyhjää, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 15. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Mäkelän numerolla 12 merkityn toivomuspontin, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 75 jaa-ääntä ja 5 ei-ääntä, minkä lisäksi 5 valtuutettua äänesti tyhjää, joten valtuusto oli hyväksynyt valtuutettu Mäkelän numerolla 12 merkityn toivomuspontin.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 16. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Liemolan numerolla 13 merkityn toivomuspontin, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 17 jaa-ääntä ja 45 ei-ääntä, minkä lisäksi 21 valtuutettua äänesti tyhjää ja 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 17. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Bremerin numerolla 14 merkityn toivomuspontin, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 50 jaa-ääntä ja 25 ei-ääntä, minkä lisäksi 8 valtuutettua äänesti tyhjää ja 2 valtuutettua oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto oli hyväksynyt valtuutettu Bremerin numerolla 14 merkityn toivomuspontin.

Puheenjohtajan tekemä ja valtuuston hyväksymä 18. äänestysesitys kuului seuraavasti: Ken hyväksyy valtuutettu Hentilän numerolla 15 merkityn toivomuspontin, äänestää jaa; ken sitä vastustaa, äänestää ei.

Äänestyskoneella toimitetussa äänestyksessä todettiin annetun tulostuslistan mukaisesti 26 jaa-ääntä ja 53 ei-ääntä, minkä lisäksi 5 valtuutettua äänesti tyhjää ja 1 valtuutettu oli poissa äänestyksestä, joten valtuusto ei ollut hyväksynyt kyseistä toivomuspontta.

18.5.1994

ote

Kaupunginvaltuusto oli näin ollen päättänyt kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti hyväksyä ohjeellisena Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelman vuosille 1994 - 1998 otettavaksi mahdollisuuksien mukaan huomioon jatkosuunnittelussa.

Samalla kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt seuraavat toivomusponnet:

- 1 Kaupunginvaltuusto edellyttää, etteivät kaupungin eri hallintokunnat ryhdy merkittäviin uusiin harvennushakkuisiin ennen metsäsuunnitelman laatimista. (Bryggare)
- 2 Vaikka katupölyn poistamisesta on vuosia puhuttu, sitä on tutkittu ja sen eteen on ryhdytty monin tavoin toimimaan erityisesti tänä keväänä, on katupöly ympäristöohjelman mukaan edelleen Helsingin ilmanlaadun ongelmallisista osatekijä.

Hyväksyessään ohjelman kaupunginvaltuusto kehottaa kaupunginhallitusta selvittämään uusimman tekniikan tarjoamia keinoja katupölyn tason alentamiseksi edelleen. (Häikiö)

- 3 Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus ryhtyy toimenpiteisiin ympäristövalistuskeskuksen toteuttamisen turvaamiseksi Vantaanjoensuuhun / Vanhankaupunginlahden pohjukkaan toimenpideohjelman mukaisesti. (Salin)
- 4 Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus ryhtyy toimiin kuntalaisten ympäristötietouden lisäämiseksi, mm. kii-rehtimällä suunnitteilla olevan ympäristöoppaan toteuttamista. (Vasara)
- 5 Kaupunginvaltuusto edellyttää, kun kaupungin sisällä olevia merenlahtia esim. Töölönlahtea ryhdytään kunnostamaan, pyritään rantaviivan alkuperäisyys säilyttämään ja näin turvataan samalla rantaluonnon monimuotoisuutta. (Junes)
- 6 Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus selvittää mahdollisuudet parantaa ympäristötekniikkaan ja -teknologiaan erikoistuneiden pk-sektorin yritysten toimintaedellytyksiä Helsingissä. (Mäkelä)

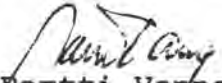

18.5.1994

ote

- 7 Kaupunginvaltuusto edellyttää, että toteutetaan liikennetekniikan uusimpien tutkimustulosten mukaisia ratkaisuja asetettujen ympäristönsuojelu-, päästö- ja energiansäästötavoitteiden saavuttamiseksi.
(Bremer)

--
Otteen asianmukaisesti allekirjoitetusta, tarkastetusta ja 27.5.1994 yleisesti nähtävillä olleesta pöytäkirjasta oikeaksi todistaa Helsingin kaupunginkansliassa 27.5.1994.

Pertti Vanne
kansliapäällikkö

YMPÄRISTÖNSUOJELUOHJELMA / MUUT OHJELMAT JA SUUNNITELMAT

YMPÄRISTÖNSUOJELUOHJELMAAN LIITTYVÄT JO HYVÄKSYTYT OHJELMAT

1. Ympäristönsuojeluohjelma 1990-1994
2. Yleiskaava 1992, Kvsto hyväksyi syyskuussa 1992
3. Asunto-ohjelma 1992-1997, Kvsto hyväksyi syyskuussa 1992
4. Sosiaalipoliittinen ohjelma, työryhmän raportti 1989
sis. kehittämissuunnitelmia 10-15 vuoden tähtäyksellä
5. Meluntorjuntaohjelma, Ylk:n ehdotus vuosille 1994-1998
6. Luonnonsuojeluohjelma, Ylk:n hyväksymä vuosille 1989-1994
7. Tutkimusohjelma 1993-1997
8. Kaavoitus- ja liikennesuunnitteluohjelma 1993-1998
9. Virkistysalueiden rakentamishjelma 1993-1997
10. Ulkoilureittien toteuttamissuunnitelma
11. Ympäristövalistuksen yleissuunnitelma, Ylk:n 1989-1998
12. Yleiskaavallinen yhteistyösuunnitelma YTO 1991-2010
13. Varautuminen kemikaalionnettomuuksiin, työryhmän suunnitelma
14. Helsingin kaupungin vesiliikenneselvitys, Liv:n suunn. 1988
15. Virkistysalueiden maanhankintaohjelma,
Klk hyväksynyt tavoitteet 28.1.1992
16. Helsingin venepaikkojen yleissuunnitelma 1990,
Liv:n ja Ksv:n suunnitelma
17. Valtakunnallinen suunnitelma sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 1993-1996
18. Terveystä kaikille vuoteen 2000

MUUT YMPÄRISTÖNSUOJELUOHJELMAAN LIITTYVÄT TEKEILLÄ OLEVAT OHJELMAT / SUUNNITELMAT

- a) Kestävän kehityksen kuntaprojekti,
esitykset johtajistolle 1993
- b) Elinkeino-ohjelma, ei laadita erillistä,
tavoitteet sis. kuntasuunnitelman tavoiteosan kehittämisstrategioihin, mah-
dollisesti laaditaan uusteollistamisohjelma
- c) YTV:n liikennejärjestelmäsuunnitelma valmistuu 1994
- d) Helsingin seudun kehittämisohjelma, laadittu pääkaupunki-
seudun kaupunginjohtajien johdolla, käsitellään 1993
- e) Alueprojektien toteuttamissuunnitelmat, tarpeen mukaan kahden
vuoden välein kuntasuunnitelmaan sovitettuna
- f) YTV-alueen jätehuoltopoliittinen suunnitelma, YTV:n
hallituksen hyväksymä 15.9.1993
- g) Helsingin kaupungin joukkoliikennepoliittinen ohjelma
1994-2000
- h) Helsingin kalastusalueen hoito- ja käyttösuunnitelma
valmistuu 1994

HELSINGIN KAUPUNKI
YMPÄRISTÖKESKUS
Sturenkatu 25
00510 HELSINKI

KUVAILULEHTI

Tekijä(t) Toimitus: Camilla v. Bonsdorff, Rauno Tolonen, Juha Lahtela, Kaarina Heikkonen, Marjatta Malkki, Pirkko Pulkkinen, Seija Malinen, Kaisa Pajanen, Ilkka Viitasalo, Hannu Arovaara, Markku Viinikka, Nina Penttilä			
Nimike Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpide- ohjelma vuosille 1994 - 98			
Julkaisija (virasto tai laitos)	Julkaisuaika	Sivumäärä, liitteet	
Helsingin kaupungin ympäristökeskus	1994	58	2
Sarjan nimike		Osanumero	
Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja		3/94	
ISSN-numero 1235-9718	Kieli		
ISBN-numero 951-772-485-3	Koko teos Tiivistelmä Taulukot	Kuvatekstit	
	fin		
Avainsanat ympäristönsuojeluohjelma, liikenne, ympäristökasvatus, luonto ja virkistys, hankinnat, energiahuolto, jätehuolto, maaperä, ve- siensuojelu, asuntojen terveellisyys, maankäytön suunnittelu, teollisuus			
UDK			
Lisätietoja: Camilla v. Bonsdorff, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, ympäristönsuojeluyksikkö, Helsinginkatu 24, 00530 Helsinki, puh. 7099 2660			

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN JULKAISUJA 1993

1. Selvitys Pohjois-Hermannin ja Toukolan alueilla tehdyistä maaperätutkimuksista
2. Eräiden Suomen vesilaitosten verkostoveden mikrobiologinen laatu
3. Keuhkosityövän ilmaantuvuus Helsingissä 1975 - 1986
Ja ilman epäpuhtauksien vaikutukset
4. Tuoreen kalan aistinvarainen ja mikrobiologinen laatu
5. Maaperähygieeniset tutkimukset Helsingissä
6. Leipomonäytteiden hygieeninen taso helsinkiläisissä leipomoissa vuosina 1989 - 1991
7. Helsingin kaupungin työntekijät ja kestävä kehitys
8. Vaarallisten aineiden onnettomuudet Helsingissä vuosina 1990 - 1992
9. Helsingin ja Espoon merialueiden velvoitetarkkailu vuonna 1992
10. Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 1993
11. Helsingin jätteenkäsittelyalueet
12. Yhdyskuntailman epäpuhtaudet ja krooninen keuhkoputkentulehdus
13. Ympäristöalan PK-yritysten toimintaedellytysten kohentaminen Helsingissä
14. Maidon säilytysolosuhteet tarjoilu- ja myyntipaikoissa Helsingissä 1992
15. Helposti pilaantuvien elintarvikkeiden säilytyslämpötilat myymälöissä

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN JULKAISUJA 1994

1. Lasten sairastuvuus päiväkodeissa ja ryhmäperhepäiväkodeissa Helsingissä ja Mäntsälässä
2. Jauhelihan laatu Helsingissä vuosina 1990 - 1993
3. Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelma vuosille 1994 - 98

Julkaisujen tilaus:

ympäristökeskuksen tiedotus
Sturenkatu 25, 00510 HELSINKI
puh. 7099 2815, fax 7099 2842

ISSN 1235-9718
ISBN 951-772-485-3